

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Marie Prouzová

Polští imigranti ve Spojeném království

po roce 2004

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Marie Prouzová**

Vedoucí práce: **PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

PROUZOVÁ, Marie. *Polští imigranti ve Spojeném království po roce 2004*. Praha, 2013, 43 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzana Kasáková, Ph. D.

Abstrakt

Bakalářská práce „Polští imigranti ve Spojeném království po roce 2004“ se zabývá jedním z nejvýraznějších migračních proudů současnosti v rámci Evropské unie a jeho dopady. Časové vymezení práce je od roku 2004 do roku 2010, kdy skončila vláda Labouristů poté, co prohráli parlamentní volby.

Počet polských imigrantů přicházejících po roce 2004 zněkolikanásobil zde již existující diasporu. Občanům přístupových států bylo povoleno pracovat ve Spojeném království (v kontrastu s dalšími členskými zeměmi) bez dodatečných pracovních povolení. To byl jeden z důvodů, proč do této země mířilo nepoměrně více imigrantů, než se předpokládalo. Práce se zabývá uplatnění polských imigrantů na pracovním trhu, a zda tito imigranti měli pozitivní či negativní dopad na britskou ekonomiku. Současně s tím zkoumá sociologický kontext této migrace jako změnu socio-demografického profilu přistěhovalců. Dále vnímání této migrační vlny britskou populací a na závěr integraci Poláků v rámci britské společnosti.

Abstract

Bachelor dissertation “Polish Immigrants in the United Kingdom after 2004” deals with one of the most important current migration flows within the European Union and its effects. The time limit of this dissertation is from the EU enlargement of 2004 to 2010, when the Labour government of that era lost the UK general election.

The number of Polish immigrants who came after the enlargement of 2004 increased the existing Polish diaspora several times over. Nationals of newly accessed countries were allowed to work in Britain (in contrast to most major countries) without any additional work permits. That was one of the reasons why many more immigrants came into this country compared to predictions. The dissertation deals with types of employment of Polish immigrants in the UK labour market and whether these immigrants have had a positive or negative impact on British economy. It examines the social context of this migration

including the socio-demographic profile of the immigrants. Further it looks at perception of this migration flow by the British population and the integration of Poles within British society.

Klíčová slova

Spojené království, Británie, Polsko, migrace, rozšíření EU

Key words

United Kingdom, Britain, Poland, migration, EU enlargement

Rozsah práce: 75 733 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17.května 2013

Marie Prouzová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzaně Kasákové za její odborné rady, konstruktivní připomínky a velice vstřícný přístup. Dále bych také chtěla poděkovat vedoucímu bakalářského semináře PhDr. Davidu Emlerovi za jeho cenné rady při pomoci se zpracováním poznámkového aparátu.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Marie Prouzová

E-mail:

marie.prouzova@gmail.com

Semestr:

Zimní

Akademický rok:

2010/2011

Název práce:

Polští imigranti ve Spojeném království po roce 2004

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

Letní semestr, 2012/2013

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. David Emler. PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.

Vedoucí práce (není povinné):

PhDr. Zuzana Kasáková, Ph. D.

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Po rozšíření Evropské unie v roce 2004 pouze tři státy EU 15 neuplatňovaly přechodná období pro vstup na pracovní trh vůči občanům států A8. Jedním z nich bylo Spojené království. Do Británie tak směřovalo mnoho migrantů z nových členských států střední a východní Evropy, nejvíce přistěhovalců přicházelo z Polska. Polská imigrace do Spojeného království se tak stala jedním z nejvýraznějších migračních proudů současnosti. I přesto není tomuto tématu v České republice přikládána skoro žádná pozornost.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Práce bude případovou studií migrace Poláků do Británie po vstupu Polska do EU. Po roce 2004 došlo k výraznému nárůstu polských imigrantů ve Spojeném království, především díky legislativním změnám, které nastaly – otevření britského pracovního trhu pro občany nových států EU. Pokusím se zjistit dopady této migrace nejen na ekonomiku, ale i její sociální důsledky. Na této případové studii se pokusím potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že i když jsou Poláci vnímáni britskou společností spíše negativně, tak jejich migrace má pozitivní dopad na britskou ekonomiku.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Polská menšina je ve Spojeném království vnímána rozporuplně. V bulvárních novinách se často objevují články zabývající se migrací a kritizující přístup britské vlády. Imigrace je také tradičně ve společnosti spojována s navyšováním výdajů státního rozpočtu. Na druhou stranu polští imigranti jsou považováni za velmi schopné a pracovité zaměstnance. Navíc řada z nově přichozích imigrantů jsou mladí, vzdělaní lidé.

V období rozšiřování EU v roce 2004 patřila britská ekonomika k jedné z nejsilnějších na světě. Britský pracovní trh nabízel řadu pracovních pozic, které se nedařilo obsadit britskými zaměstnanci, neboť o ně tamější obyvatelstvo nemělo zájem. Polští imigranti tak měli pozitivní dopad na britskou ekonomiku především z důvodu, že díky obsazení těchto pracovních míst docházelo k růstu ekonomiky.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

V úvodu bude představen cíl práce, vymezení tématu, použití metodologie a migrační teorie. Následně bude práce členěna do tří hlavních kapitol. První kapitola bude věnována historickému úvodu polské imigrace do Británie, prognózám zveřejněným před rokem 2004 o možné migraci ze střední a východní Evropy do států EU 15 a nejdůležitějším legislativním změnám, ke kterým došlo v souvislosti s rozšířením EU. Druhá kapitola se zabývá pracovním

uplatněním polských imigrantů, poté zkoumá ekonomické dopady na britskou ekonomiku. Třetí kapitola nejprve analyzuje změnu socio-demografického profilu polských imigrantů po roce 2004. Následně přístup médií a britské společnosti k polským imigrantům a jejich integraci v rámci britské společnosti. Dále sleduje nejdůležitější změny v imigrační politice, ke kterým došlo právě i v souvislosti se zvýšenou imigrací občanů států A8 po roce 2004. V závěru práce budou zhodnoceny výsledky z předešlých kapitol.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

- 1) Burrell Kathy, ed. ,Polish Migration to the UK in the 'New' European Union: After 2004. (Burlington, VT: Ashgate, 2009). 241 s.
- 2) Black Richard et al., eds., A continent moving West? EU Enlargement and labour Migration from Central and Eastern Europe. (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010). 335 s.
- 3) Drinkwater Stephen, Eade John a Garapich Michal. "Poles Apart? EU enlargement and the Labour Market Outcomes of Immigrants in the United Kingdom." International Migration. 47, č.1, (2009), s.161-190. <http://onlinelibrary.wiley.com> (staženo 21.3.2013).
- 4) Dustmann Christian, Frattini Tommaso a Halls Caroline, Assessing the Fiscal Costs and Benefits of A8 Migration to the UK, Discussion Paper č. 18/09. (s.l.: CReAM, 2009). Dostupné online: http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_18_09.pdf (staženo 22.3.2012). 39 s.
- 5) Düvell Franck, Garapich Michal, Polish Migration to the UK: Continuities and Discontinuities. Working Paper No 84. (s.l.: COMPAS, 2011). Dostupné online: http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Publications/working_papers/WP_2011/WP1184%20Duvell-Garapich.pdf (staženo 26.3.2013). 21 s.
- 6) Garapich Michal, „Odyssean Refugees, Migrants and Power – Construction of 'Other' within the Polish 'Community' in the UK”, in Immigration and Citizenship in Europe and the U.S. Anthropological Perspectives, ed. Deborah Reed-Danahay and Caroline Brettell (s.l.:Rutgers, 2007). Dostupné online http://www.surrey.ac.uk/cronem/files/Odyssean_Reffuges_Migrants_and_Power.pdf (staženo 20.2.2013). 28s.
- 7) Neznámý autor, Equality and Human Rights Commission The UK's new Europeans: Progress and challenges five years after the accession. Policy report. (s.l.: EHRC a Madeleine Sumption and Will Somerville Migration Policy Institute, 2010). Dostupné online http://www.equalityhumanrights.com/uploaded_files/new_europeans.pdf. (staženo 22.3.2012). 52 s.
- 8) Neznámý autor, „Impact of EU Enlargement on Migration to the UK, Oral and Written Evidence 9. března 2004“, (Archiv House of Commons Home Affairs, HC 435-i. , 2004). 24 s.
- 9) Pollard Naomi, Latorre Maria a Srisandarajah Dhananjayan, Floodgates or turnstiles? Post-EU enlargement in migration flows to (and from) the UK.(s.l.: IPPR, 2008). Dostupné online: http://www.ippr.org/images/media/files/publication/2011/05/floodgates_or_turnstiles_1637.pdf (staženo 19.4.2013). 71.s.
- 10) Trevena Paulina, „New” Polish migration to the UK: A synthesis of existing evidence, Working Paper 3. (s.l.: ESRC Centre for Population Change, 2009). Dostupné online: http://cpc.geodata.soton.ac.uk/publications/2009_New_Polish_Migration_to_the_UK_WP3_Trevena.pdf (staženo 22.4.2013). 35 s.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	2
ÚVOD	3
1 ROLE POLÁKŮ V MIGRACI ZE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY DO SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ.....	7
1.1 Poláci jako významná menšina ve Spojeném království – historický exkurz	7
1.2 Prognózy.....	9
1.3 Legislativní změny pro Poláky v souvislosti se vstupem Polska do EU.....	12
2 EKONOMICKÉ FAKTORY.....	16
2.1 Uplatnění na trhu práce	17
2.2 Dopady polské imigrace na britský pracovní trh a ekonomiku.....	21
3 SOCIÁLNÍ KONTEXT	27
3.1 Socio-demografický profil imigrantů	27
3.2 Přístup médií a britské společnosti k polským imigrantům.....	29
3.3 Integrace „nových“ polských imigrantů v rámci britské společnosti	31
ZÁVĚR.....	35
SUMMARY.....	37
POUŽITÁ LITERATURA	38

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- A8 státy přistupující do EU v roce 2004 mimo Kypru a Malty; tj. Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko
- EHP Evropský hospodářský prostor
- EU Evropská Unie
- EU-15 členské státy Evropské unie před jejím rozšířením v roce 2004
- EHRC *Equality and Human Rights Commission* (Komise pro rovnost a lidská práva)
- HDP hrubý domácí produkt
- IPPR *Institute for Public Policy Research* (Institut pro výzkum veřejné politiky)
- LFS *Labour Force Survey* (průzkum zabývající se pracovním trhem, součást ONS)
- NIN *National Insurance Number* (číslo zdravotního a sociálního pojištění)
- ONS *Office for National Statistics* (britský statistický úřad)
- SAWS *Seasonal Agricultural Workers Scheme* (pracovní povolení pro sezónní práce)
- UCL *University College London*
- WRS *Working Registration Scheme*

ÚVOD

Rozšíření Evropské unie 1. května 2004 bylo doposud největším v historii této organizace. Členskými státy se staly: Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Slovinsko (neboli státy A8), dále Malta a Kypr. Pro občany těchto států to znamenalo historický okamžik. Nejen cestování, ale i případný dlouhodobější odchod do některé ze zemí EU byl méně komplikovaný, než tomu bylo v minulosti. Jedním z nejvýraznějších migračních proudů v novodobé evropské historii se stala imigrace Poláků do Spojeného království. Řada polských občanů odcházela ze své vlasti již před rokem 2004, avšak v této době bylo pro mnoho polských emigrantů cílovou zemí Německo. V souvislosti s rozšířením EU, nastalými legislativními změnami a dalšími faktory se však už v roce 2006 stalo nejatraktivnější cílovou destinací polských emigrantů Spojené království.¹ Dle ONS (*Office for National Statistics*) vzrostl počet Poláků, kteří zde žili, v období mezi prosincem 2003 a koncem roku 2010 ze 75 000 na 532 000 osob, tedy více než sedmkrát.² Navíc zatímco v roce 2004 většina polských emigrantů všeobecně žila v cílové zemi 2 – 12 měsíců, od roku 2006 se tento trend mění a stále více Poláků zůstávalo ve Spojeném království dlouhodobě.³

Polská diaspora existovala na britském území i před rozšířením EU, ale v porovnání s ostatními minoritami byla marginální. V roce 2004 byla polská menšina ve Spojeném království početně až na třináctém místě, ale podle zprávy publikované IPPR (*Institute for Public Policy Research*) na konci dubna 2008, se polští přistěhovalci v tomto roce stali největší minoritou, která zde žila.⁴ Nejvíce polských imigrantů přijelo v roce 2007. Ale již následující rok počet nově příchozích výrazně poklesl a naopak stále více polských občanů Spojené království opouštělo.⁵ Nicméně i přesto byli polští přistěhovalci mezi lety 2004 – 2008 signifikantně největší příchozí skupinou imigrantů ze všech států A8.⁶ Dle odhadů tvoří Poláci 2/3 všech imigrantů přicházejících do Spojeného království z nových členských států EU.⁷ I když nárůst polských přistěhovalců byl zaznamenán téměř ve všech zemích EU-15, v britském případě byl

¹ Kathy, Burrell ed. *Polish Migration to the UK in the 'New' European Union: After 2004*. (Burlington, VT: Ashgate, 2009), s. 33.

² „Polish People in the UK – Half a million Polish Residents”, Office for National Statistics, <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/migration1/migration-statistics-quarterly-report/august-2011/polish-people-in-the-uk.html> (staženo 5.5.2013). s.1.

³ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 26.

⁴ Naomi Pollard, Maria Latorre a Dhananjayan Sriskandarajah, *Floodgates or turnstiles? Post-EU enlargement in migration flows to (and from) the UK.* (s.l.: IPPR, 2008). Dostupné online: http://www.ippr.org/images/media/files/publication/2011/05/floodgates_or_turnstiles_1637.pdf (staženo 19.4.2013), s. 5.

⁵ „Polish People in the UK – Half a million Polish Residents”, s.2.

⁶ Richard Black ed et al., eds., *A continent moving West? EU Enlargement and labour Migration from Central and Eastern Europe*. (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2010), s. 76.

⁷ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 1.

tento nárůst nejdramatičtější. Fihel a Kacymarczyk období po roce 2004 proto nazývají druhou vlnu polské imigrace této země, podobné první vlně poválečné, kdy se zde usadili především polští vojáci, kteří zde bojovali za druhé světové války.⁸

Práce se zaměří na časové období 2004 – 2010. Rok 2004 z důvodu rozšíření Evropské unie a rok 2010, neboť došlo ke změně vládnoucí strany poté, co volby vyhráli konzervativci v čele s Davidem Cameronem.⁹

Předložená práce je členěna do tří hlavních kapitol. První kapitola je úvodem do celé problematiky, začíná exkurzem do historie polské migrace. Další část je věnována prognózám o možné migraci ze střední a východní Evropy do států EU-15, či konkrétně do Spojeného království, které byly zveřejněny před rokem 2004. Následující podkapitola popisuje nejdůležitější legislativní změny spojené s migrací ze států A8 do této země, které po 1. květnu 2004 nastaly. Druhá kapitola analyzuje ekonomické faktory spojené s touto migrací. Nejprve zkoumá pracovní uplatnění polských imigrantů, následuje rozbor dopadů na britskou ekonomiku. Třetí kapitola se naopak zabývá sociálním kontextem a důsledky pro britskou imigrační politiku. Nejprve srovnává socio-demografický profil polských imigrantů před a po roce 2004. Dále se zabývá přístupem médií a britské společnosti k této migrační vlně a integraci nových polských přistěhovalců do britské společnosti.

Práce je případovou studií migrace do Spojeného království. Je založena na analýze primárních a z velké části sekundárních zdrojů. Cílem této práce je potvrdit nebo vyvrátit stanovenou hypotézu, že ačkoliv příliv „nových“¹⁰ polských imigrantů po roce 2004 byl ve Spojeném království vnímán negativně, měl tento migrační proud všeobecně pozitivní dopad především na britskou ekonomiku. Zároveň bude hledat odpověď na otázku, které faktory mohly ovlivnit rozhodnutí Poláků emigrovat.

Z důvodu komplexnosti problému migrace neexistuje a je velmi pravděpodobné, že ani v budoucnu nebude existovat jedna všeobíhající teorie.¹¹ Pro vysvětlení důvodů Poláků migrovat bude použit teoretický model „push-pull“. Ten je jednou z nejstarších teorií migrace, jejíž základy položil Revenstein již v 19. století. Jako *pull* faktory jsou definovány ty, které přitahují migranta do daného státu. Mohou být ekonomické, jako například vyšší plat nebo atraktivní pracovní příležitosti. Ale může se jednat i o faktory sociální, jako například kulturní blízkost, přítomnost rodiny nebo blízké komunity. *Push* faktory jsou naopak definovány jako

⁸ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 33.

⁹ Neznámý autor, „Gordon Brown resigns as a prime ministr“, BBC News, 11.5.2010. Dostupné online http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8675913.stm (staženo 3.5.2013).

¹⁰ pozn. termínem „nový“ jsou označováni imigranti přicházející do Spojeného království po rozšíření EU v roce 2004

¹¹ Dušan Drbohlav, Zdeněk Uherek, „Reflexe migračních teorií“. Geografie – Sborník České geografické společnosti 102, č.2 (2007). s 126, 127.

důvody vedoucí k opuštění domovského státu: vysoká nezaměstnanost, nízké platy, diskriminace, válka, represe apod.¹² Migrační pohyb nastává pouze za předpokladu, že oba faktory dosáhnou určité intenzity.¹³ Předpokládá, že migrant racionálním uvažováním zváží výhody a nevýhody a rozhodne se migrovat v případě, že převáží pozitiva.¹⁴ Tato teorie vysvětluje ale pouze důvody příchodu těchto imigrantů a nezabývá se dalšími aspekty migrace. Guglielmo Meardi pak argumentuje, že pro vysvětlení tohoto migračního proudu a zachycení jeho specifík neexistuje odpovídající teorie, avšak nejbližší je tomu koncept transnacionálního migranta.¹⁵ Teorie migračních sítí a transnacionálního prostoru definuje transnacionální migranty jako osoby „žijící v transnacionálním prostoru „mezi“ více zeměmi, transnacionálním způsobem života“.¹⁶

Mezi významné české autory, zabývajícími se problematikou migrace, patří například Dušan Drbohlav z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, který se zabývá legální a nelegální migrací především do České republiky a také integrací cizinců do většinové společnosti. Wadim Strielkowski je dalším akademikem z Karlovy univerzity věnujícím se problematice migrace. Zabývá se ekonomickými aspekty migrace. Jeho publikace se zaměřují jak na migraci do České republiky, tak i na některé migrační proudy v rámci Evropské unie. Žádná z nich se však primárně nevěnuje polské imigraci do Spojeného království. Mezi další výrazné české autory, věnující se problematice migrace, patří také Robert Stojanov, který je výzkumným pracovníkem Akademie věd ČR. Jeho specializací je migrace jakožto důsledek environmentálních a klimatických změn.¹⁷

Ačkoliv v českém prostředí je řada akademiků zabývajících se různými migračními proudy a integrací cizinců, není zde autor, který by se komplexně zabýval problematikou polské migrace do Spojeného království. Naprostá většina zdrojů použitá pro tuto práci je proto v jazyce anglickém. Autoři, píšící anglicky, se shodují, že migrace měla minimální, avšak všeobecně pozitivní dopad, především v oblasti ekonomické. Jelikož se jedná o aktuální téma, práce bude vycházet nejen z knih, ale především článků a zpráv publikovaných institutů a komisemi zabývajících se otázkou migrace. Pro dokreslení jsou použity novinové články. Z dosud vydaných knih bych upozornila především na *Polish Migration to the UK in the „New“*

¹² Kolektiv autorů, *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace* (Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2011 – 1. vyd.). s. 18.

Charles Watters, *Refugee children: towards the next horizon*. (Milton Park: Routledge, 2008). s. 9.

¹³ Drbohlav, Uherek, „Reflexe migračních teorií“, s. 131.

¹⁴ Watters, *Refugee children*, s. 9.

¹⁵ Heinz Fassmann, Max Haller a David Lane, eds., *Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control*. (Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2009). s. 102.

¹⁶ Kolektiv autorů, *Migrace a rozvoj*, s. 34.

¹⁷ více o autorech například na www.geomigrace.cz, www.iom.cz nebo www.ies.fsv.cuni.cz

European Union: After 2004, jejíž editorkou je Kathy Burrell. Tato kniha je v současnosti jednou z mála publikací, která se komplexně zabývá problematikou polské migrace do Spojeného království po roce 2004. Všeobecněji se tématem migrace ze států střední a východní Evropy zabývají autoři knihy *A continent moving West? EU Enlargement and Labour Migration from Central and Eastern Europe*. Tato publikace se věnuje více migračním proudům, které vznikly jakožto důsledek rozšíření Evropské unie v roce 2004. Michal Garapich je autorem dlouhodobě se zabývajícím problematikou migrace Poláků do Spojeného království. Pro účel této práce použiji jak článek *Odyssean Refugees, Migrants and Power – Construction of ‘Other’ within the Polish ‘Community’ in the UK*, který publikoval samostatně, tak další články, kterých byl spoluautorem. Ze studií a zpráv vydaných komisemi nebo institucemi je velice přínosnou zpráva s názvem *The UK’s new Europeans: Progress and challenges five years after accession*, kterou publikovala v roce 2009 EHRC ve spolupráci s *Migration Policy Institute*. Autoři se v ní zabývají migrací ze států A8 do Spojeného království. Zvláštní pozornost však věnují v některých kapitolách polským imigrantům, jakožto největší skupině přistěhovalců. Z primárních zdrojů budu používat data vydaná polským nebo britským statistickým úřadem (ONS), která jsou k dispozici na jejich webových stránkách.

1 ROLE POLÁKŮ V MIGRACI ZE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY DO SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ

Po rozšíření Evropské unie v roce 2004 platily stejné podmínky pro všechny občany států A8 nejen v oblasti cestování, ale i pro vstup na britský pracovní trh. Ačkoliv před rokem 2004 nic nenasvědčovalo tomu, že by do Spojeného království měl směřovat větší počet polských imigrantů, byli to právě Poláci, kteří se stali nejvýznamější skupinou imigrantů ze střední a východní Evropy mířící do této země. Tato kapitola se bude zabývat některými faktory/rozhodnutími před rokem 2004, které mohly ovlivnit rozhodování Poláků v migraci do Spojeného království.

1.1 Poláci jako významná menšina ve Spojeném království – historický exkurz

Polská emigrace se vyznačuje dlouhou historickou tradicí a stala se tak nedílnou součástí vývoje Polska. Počátky polské imigrace do Spojeného království Trevena datuje již do 16. století.¹⁸ V průběhu staletí se měnily důvody opuštění rodné vlasti a také cílové země emigrantů. V 19. století opouštělo zemi zejména židovské obyvatelstvo, které mířilo především do Spojených států amerických. Většina těch, kteří se rozhodli odejít do Spojeného království, se pak usadila v Londýně (například Chelsea) nebo v Manchesteru.¹⁹

Teprve ve 20. století do Spojeného království začalo směřovat větší procento polských emigrantů. Významnější polská diaspora se zde začala etablovat až po konci 2. světové války. Řada Poláků sem odešla za války, aby zde bojovali po boku britských vojsk proti armádě hitlerovského Německa. Do roku 1945 zde pod britským velením bojovalo až 249 000 polských vojáků.²⁰ Po válce, v roce 1947, vstoupil v platnost *Polish Resettlement Act*, který umožňoval polským vojákům usadit se na britském území. Díky tomuto zákonu měli polští imigranti zároveň nárok na zdravotní péči a přístup ke vzdělání apod.²¹ Jedním z důvodů přijetí tohoto zákona bylo, že se britská vláda v této době potýkala s velkým výpadkem pracovně schopného

¹⁸Paulina Trevena, „New“ *Polish migration to the UK: A synthesis of existing evidence*, Working Paper 3. (s.l.: ESRC Centre for Population Change, 2009). Dostupné online: http://cpc.geodata.soton.ac.uk/publications/2009_New_Polish_Migration_to_the_UK_WP3_Trevena.pdf (staženo 22.4.2013). s 2.

¹⁹ Franck Düvell, Michal Garapich, *Polish Migration to the UK: Continuities and Discontinuities*. Working Paper No 84. (s.l.: COMPAS, 2011). Dostupné online: http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Publications/working_papers/WP_2011/WP1184%20Duvell-Garapich.pdf (staženo 26.3.2013). s.1. Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 2.

²⁰ Trevena, „New“ *Polish migration to the UK*, s.3.

²¹ *Polish Resettlement Act, 1947*, oficiální stránka britského národního archivu http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1947/19/pdfs/ukpga_19470019_en.pdf. (staženo 22.3.2013).

obyvatelstva na pracovním trhu. Bylo tedy umožněno usadit se zde i další skupině polských přistěhovalců – lidem, kteří byli za války nasazeni v pracovních táborech po celé Evropě. Počet polských občanů žijících na britském území po 2. světové válce je odhadován na 160 000 osob. Na rozdíl od polských imigrantů, kteří do Spojeného království přišli před válkou a velká část z nich ji i záhy opustila, pováleční imigranti se na britském území usadili trvale.²² Někteří z nich se rozhodli zůstat ve Spojeném království dobrovolně, avšak byla zde i skupina polských politických uprchlíků, kterým nebyl návrat do Polska umožněn.²³ Pováleční imigranti se neusazovali jen v několika konkrétních městech, ale byli daleko více rozptýleni po celém britském území, než tomu bylo v minulosti.²⁴

Mezi lety 1947 – 1956 lze pozorovat pokles v počtu polských přistěhovalců. Jedním z důvodů byl fakt, že v Polsku došlo ke změně politického režimu. V době komunistické vlády bylo totiž pro většinu Poláků téměř nemožné cestovat do západoevropských zemí. Mírný nárůst počtu emigrantů byl po roce 1956, kdy došlo k částečnému uvolnění komunistického režimu.²⁵ Důvodem emigrace po roce 1968 byla pro část polského obyvatelstva antisemitská kampaň. Jedním z imigrantů, kteří do Spojeného království přišli v tomto období, byl i slavný sociolog Zygmunt Bauman. Významným obdobím polské imigrace pak byla 80. léta, kdy především do Londýna odcházeli tisíce polských disidentů – stoupenců politického hnutí Solidarita. Avšak Spojené království nebylo pro většinu polských emigrantů v druhé polovině 20. století cílovou zemí. Těmi byly Spojené státy americké nebo Německo.²⁶

Mezníkem v historii byl pro naprostou většinu států střední a východní Evropy rok 1989, pád komunismu v těchto zemích a s tím spojená možnost vycestovat do zemí západní Evropy bez speciální výjezdní doložky. Od roku 1994 byla zrušena vízová povinnost pro polské občany při vstupu do Spojeného království.²⁷ I když se výrazně zjednodušily podmínky pro vstup do země, lze po celá 90. léta až do roku 2001 pozorovat snižování počtu Poláků, kteří zde žili. Jestliže na počátku 90. let se ve Spojeném království nacházelo skoro 74 000 lidí narozených v Polsku, v roce 2001 toto číslo pokleslo na 61 000. Důvodem byl nejen návrat některých

²² Burrell, ed., *Polish Migration*, s.2-3.

²³ Trevena, „New“ *Polish migration to the UK*, s. 4.

²⁴ Düvell, Garapich, *Polish Migration to the UK*, s. 2.

²⁵ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 3.

²⁶ *Ibid.* s. 3.

Michal Garapich, „Odyssean Refugees, Migrants and Power – Construction of ‘Other’ within the Polish ‘Community’ in the UK”, in *Immigration and Citizenship in Europe and the U.S. Anthropological Perspectives*, ed. Deborah Reed-Danahay and Caroline Brettell (s.l.:Rutgers, 2007). Dostupné online http://www.surrey.ac.uk/cronem/files/Odyssean_Reffuges_Migrants_and_Power.pdf (staženo 20.2.2013). s. 5.

Düvell, Garapich, *Polish Migration to the UK*, s. 2

²⁷ Düvell, Garapich, *Polish Migration to the UK*, s. 2.

občanů zpět do Polska, ale i stárnoucí generace lidí, která se zde usadila po 2. světové válce. Navíc, pokud někdo v období bezprostředně následujícím po roce 1989 emigroval, jednalo se ve většině případů o migraci krátkodobou.²⁸ Ve srovnání s daty o počtu přistěhovalců z dalších států A8, byl ale počet polských imigrantů stále vysoký. Například podle výsledků sčítání obyvatelstva z roku 1991 žilo ve Velké Británii pouze 13 000 Maďarů a 9 000 Čechoslováků.²⁹

I přes zrušení vízové povinnosti v roce 1994, byl po celá 90. léta až do vstupu Polska do EU přístup na britský pracovní trh ještě limitovaný. Proto ve Spojeném království pracovalo velké množství Poláků ilegálně. V této době se Poláci stali jednou z nejvýraznějších skupin imigrantů, která byla spojována s ilegální prací nebo ilegálním pobytem.³⁰ V tomto období se již začínal objevovat trend migrace z ekonomických důvodů a převládala migrace krátkodobá.³¹

1.2 Prognózy

Tato kapitola se bude zabývat tím, zda před rokem 2004 existovala potřebná fakta, která by indikovala skutečný počet imigrantů z nově přístupových států. Respektive, zda Britové mohli být připraveni na skutečný počet imigrantů příchozích po rozšíření EU.

Před rozšířením EU v roce 2004 byla zpracovávána řada různých studií, které měly zkoumat možné počty nových přistěhovalců z přístupujících států a dopady na státy EU-15 (členské státy Evropské unie před rokem 2004) v různých oblastech. Práce se bude soustředit na tři takovéto studie, u kterých bude komparovat především odhady o počtech imigrantů po roce 2004 s údaji o skutečných počtech přistěhovalců a také na prognózy, do jakých zemí západní Evropy měla většina imigrantů směřovat.

Dle údajů vydaných ONS v období dubna 2004 – prosince 2008 do Spojeného království dlouhodobě imigrovalo 802 000 občanů států A8. V dalších dvou letech přišlo dalších 469 000 přistěhovalců. Nejvíce imigrantů z těchto zemí přišlo v roce 2010 (317 000 osob), do roku 2008 byl největší nárůst zaznamenán v roce 2007 (217 000 osob). Na druhou stranu je nutné poznamenat, že migrační saldo bylo v průběhu let výrazně nižší z důvodu poměrně vysoké emigrace (především po roce 2008), pravděpodobně zpět do svého domovského státu.

²⁸ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 4,32.

²⁹ Stephen Drinkwater, John Eade a Michal Garapich, „Poles Apart? EU enlargement and the Labour Market Outcomes of Immigrants in the United Kingdom“, *International Migration*. 47, č.1, (2009), <http://onlinelibrary.wiley.com> (Staženo 21.3.2013).s. 164.

³⁰ Garapich, „Odyssean Refugees“, s. 5.

³¹ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 32.

Výjimkou byl rok 2005, kdy se migrační saldo pohybovalo okolo 65 000, nebylo tedy výrazně nižší než celkový počet nově přichozích imigrantů ze zmiňovaných zemí.³²

Bauer a Zimmerman, autoři studie z července 1999 zpracované pro *Department for Education and Employment*, předpokládali, že příliv imigrantů z nově přistupujících států neměl být dramatický. Domnívali se, že celkově okolo 200 000 občanů ze zemí A8 by mělo ročně emigrovat do jednoho ze států EU-15. Do států s nejvyšším počtem možných emigrantů řadili i Polsko, avšak domnívali se, že naprostá většina Poláků by měla směřovat do Německa. Navíc dle jejich odhadů měla většina migrantů opustit Polsko pouze krátkodobě, a to z důvodu vylepšení finanční situace své domácnosti.³³

Boeri a Brücker ve studii z roku 2001 vypracované pro Evropskou komisi tvrdili: „...obavy, že Evropská unie bude zaplavena imigranty ze států střední a východní Evropy, jakožto důsledek volného pohybu pracovníků, se zdá neopodstatněná.“ Očekávali, že po rozšíření EU v roce 2004 bude z nově přistupujících států do států EU-15 emigrovat ročně 335 000 nových imigrantů a předpokládali, že po přibližně deseti letech by toto číslo mohlo klesnout na 150 000 osob. Navíc odhadovali, že až 220 000 imigrantů ze střední a východní Evropy za rok mělo směřovat do Německa.³⁴

Podle odhadů studie zpracované UCL (*University College London*) pro britské ministerstvo vnitra, mělo být migrační saldo pro imigraci ze států A8 do Spojeného království mezi lety 2004 a 2010 každoročně 5 000 - 13 000.³⁵ Autoři všech tří studií se shodovali, že Německo by mělo být zemí, která bude vlnou nových imigrantů nejvíce zasažena. Bauer a Zimmerman pak odhadovali, že Británie by měla být třetí nejoblíbenější cílovou zemí.³⁶

Při porovnání číselných odhadů všech tří zpráv je zřejmé, že byly výrazně podhodnocené. Například nejvyšší odhad studie ministerstva vnitra (tedy migrační saldo 13 000 možných

³² Neznámý autor, „*Migration Statistics Quarterly Report, February 2013*“, (s.l.: Office for National Statistics, 2013), Dostupné online http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_300382.pdf (staženo 5.3.2013), s. 10.

³³ Thomas K. Bauer, Klaus F. Zimmermann, *Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe, Iza Research Report č.3*, (s.l.: IZA, 1999), Dostupné online: http://www.iza.org/en/webcontent/publications/reports/report_pdfs/report_pdfs/iza_report_03.pdf . (staženo 11.11.2012). s. 33-34, 36, 45.

³⁴ Tito Boeri, Herbert Brücker et al., *The Impact of Eastern Enlargement on Employment and Labour Markets in the EU Member States*. (Berlin, Milano: Evropská komise, 2001) Dostupné online: http://www.frdb.org/upload/file/ec_exsumm_1_5.pdf (staženo 11.11.2012). s. x.

³⁵ Neznámý autor, „*Impact of EU Enlargement on Migration to the UK, Oral and Written Evidence 9. března 2004*“, (Archiv House of Commons Home Affairs, HC 435-i. , 2004). s. 19.

³⁶ Bauer, Zimmermann, *Assessment of Possible Migration Pressure*, s. 34,35.

imigrantů ročně) v porovnání s reálnými čísly migračního salda imigrace ze států A8 za rok 2005 (okolo 65 000 nově příchozích imigrantů) byl podhodnocen přibližně pětkrát.³⁷

Příčinou chybných odhadů, konkrétně studie vypracované UCL, byly dva důvody. Zprvé autoři vycházeli z nepřesných čísel – ve statistikách počítali pouze s migranty, kteří žili ve Spojeném království méně než jeden rok. Druhým problémem, společným pro všechny tři studie, byla budoucí existence přechodných období pro vstup na pracovní trh některých států EU-15.³⁸ V roce 2003 vlády téměř všech států EU-15 proklamovaly, že přechodná opatření vůči novým imigrantům uplatňovat nebudou. Britská vláda následovala tento trend a rozhodla o zpřístupnění pracovního trhu pro občany A8 bez jakýkoliv restrikcí. Ovšem čím více se blížila doba přístupu nových členů EU, tím více států začalo od této dohody odstupovat a rozhodlo se využít prostředků, které jim legislativa EU dovolovala, aby ochránily vlastní pracovní trh. Jedním ze států, který se rozhodl pro uplatňování přechodných období, bylo i Německo, kam dle odhadů měla směřovat většina polských emigrantů. Jelikož britští experti pravděpodobně pracovali s předpokladem, že Německo (ale i ostatní státy EU-15) nebude tato opatření vůči polským imigrantům uplatňovat, byl to jeden z hlavních faktorů, proč byly prognózy velmi nepřesné.³⁹

Nicméně jedinými důvody, které přispěly k takovéto masové imigraci do Spojeného království, nebyly pouze odstranění restrikcí pro vstup na pracovní trh, ale významnou roli hrály například: snížení cen letecké dopravy, častější letecká spojení, rozvoj internetu apod. Tyto faktory bezpochyby také pozitivně ovlivnily rozhodování některých lidí ze střední a východní Evropy emigrovat ze své domoviny.⁴⁰ Například v roce 2003 byly letecké trasy mezi Polskem a Spojeným královstvím pouze mezi třemi britskými letišti a dvěma polskými městy. Avšak v prosinci 2007 si pasažéři pro cestu do Polska mohli vybrat mezi více než dvaceti britskými letišti a cestovat mohli do deseti polských měst.⁴¹ Samozřejmostí je, že část letů je zajišťována nízkonákladovými leteckými společnostmi, jako například Easyjet, Ryanair a Wizzair. Náklady na dopravu mezi oběma zeměmi jsou tedy poměrně nízké.

Boeri a Brücker správně předpokládali, že případná migrace do států západní Evropy bude mít největší dopad na zaměstnance vykonávající manuální práce.⁴² Bauer a Zimmermann dále tvrdili, že kromě manuálních pracovníků je v zemích západní Evropy nedostatek vysoce kvalifikovaných odborníků, tudíž velká část imigrantů by mohla získat vysoko kvalifikovanou

³⁷ Neznámý autor, *Migration Statistics Quarterly Report, February 2013*, s. 10.

³⁸ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 32.

³⁹ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s.74.

⁴⁰ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 4, 5.

⁴¹ Pollard, Latorre a Sriskandarajah, *Floodgates or turnstiles?*, s. 6.

⁴² Boeri, Brücker et al. *The Impact of Eastern Enlargement*, s. x.

práci.⁴³ Avšak v případě polských imigrantů ve Spojeném království byla skutečnost rozdílná. Ačkoliv necelá pětina polských přistěhovalců měla vysokoškolské vzdělání, vysoce kvalifikované/manažerské posty zastávalo v letech 2004 – 2007 necelých 8 % Poláků.⁴⁴

Je zajímavé porovnat, jak se vyplnily prognózy vypracované po roce 1989 o počtu možných imigrantů z bývalých komunistických zemí do států západní Evropy s těmi, které byly vypracované před rokem 2004. Předpokládalo se, že po pádu Železné opony bude emigrovat mnoho lidí, avšak státy západní Evropy v této době měly nástroje, jak tuto migraci kontrolovat (nutnost pracovního povolení apod.). Zatímco odhady pro počet imigrantů do západní Evropy po roce 1989 byly výrazně nadhodnocené, prognózy odhadující počty nových přistěhovalců po roce 2004 byly naopak velmi podhodnocené, především pak odhady pro imigraci do Spojeného království.⁴⁵

1.3 Legislativní změny pro Poláky v souvislosti se vstupem Polska do EU

V souvislosti se vstupem deseti zemí do Evropské unie v roce 2004 došlo k mnoha legislativním změnám pro občany přístupových zemí. Tato podkapitola je věnována nejdůležitějším legislativním změnám spojeným s imigrací Poláků a dalších občanů států A8 do Spojeného království a získáním pracovního povolení – respektive odstranění bariér pro volný pohyb osob a pracovníků.

Možnost pro Poláky pracovat ve Spojeném království byla i před vstupem do Evropské unie, avšak pouze v omezené míře. Britové společně s dalšími státy, jako například Německo a Francie, v období 90. let až do vstupu do EU nabídli občanům přístupujících států střední a východní Evropy možnost získat dočasné pracovní povolení především pro sezónní práce. Ve Spojeném království toto bylo umožněno zejména v rámci *Seasonal Agriculture Workers Scheme* (SAWS). Tento konkrétní program povoloval ročně několika tisícům občanům střední a východní Evropy včetně pobaltských států přijet za účelem krátkodobého zaměstnání například v zemědělském sektoru.⁴⁶ Další potenciální možností, jak zde pracovat legálně a bez nutnosti získání dodatečného pracovního povolení, bylo získání statusu osoby samostatně výdělečně činné. Toto umožňovala evropská legislativa již od druhé poloviny 90. let, a to díky ustanovení zahrnutých ve smlouvě mezi (v té době) kandidátskými zeměmi a EU. Poláci této možnosti často využívali. Podle zprávy vydané britským ministerstvem vnitra

⁴³ Bauer, Zimmermann, "Assessment of Possible Migration Pressure", s. 41.

⁴⁴ Black et al., eds., *A continent moving West?* s.85.

Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 30.

⁴⁵ Black et al., eds., *A continent moving West?* s. 10.

⁴⁶ Ibid. s. 8.

Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 5.

například v roce 2003 počet žádostí vzrostl o 156 %. Důvodem, proč byl počet polských žádostí nadprůměrný (v porovnání s dalšími kandidátskými zeměmi), by mohl být fakt, že polští občané si mohli zažádat o udělení tohoto statusu až po příjezdu do Spojeného království, na rozdíl například od Bulharů, kteří museli žádat ve vlastní zemi.⁴⁷

Po vstupu Polska do Evropské unie v květnu 2004 se výrazným způsobem změnily podmínky pro vstup na pracovní trh nejen pro Poláky ale i obyvatele z dalších přístupových zemí. Podle článku 45 Smlouvy o fungování Evropské unie a dalších právních předpisů mají všichni občané Evropské unie právo pracovat v některé z dalších zemí EU bez dodatečných pracovních povolení. Současně s tím mohou pobývat na území členského státu neomezeně dlouho dobu a v neposlední řadě mají také nárok na sociální a daňové výhody, o které si mohou žádat občané daného státu (v případě Spojeného království po uplynutí určité doby).⁴⁸ Ovšem přístupová smlouva z roku 2003 povolovala státům EU-15 využít tzv. přechodná období pro pohyb pracovních sil (maximálně však na dobu 7 let). Jelikož se většina států obávala velkého přílivu imigrantů, tohoto práva využila a opatření uplatňovala vůči státním příslušníkům nově přístupujících států s výjimkou občanů Kypru a Malty. Irsko, Spojené království a Švédsko se rozhodly pracovní trh zcela otevřít pro občany všech přístupujících států. Nicméně především tlak britské veřejnosti, její obavy z masového přílivu imigrantů ze států A8 a potenciálně následného zatížení sociálního systému, vedly britskou vládu k zavedení tzv. *Worker Registration Scheme* (WRS) – opatření pro monitorování pracovníků ze států A8.⁴⁹ WRS byla registrace, která neměla počty pracovníků regulovat, ale měla pouze funkci monitorovací.⁵⁰ Povinnost registrovat se trvala pro občany těchto osmi států do 1. května 2011. Od této doby platí pro ně platí stejná pravidla jako pro ostatní občany Evropského hospodářského prostoru, kteří ve Spojeném království žijí a pracují.⁵¹

K registraci WRS se také vztahoval nárok na sociální podporu. Výjimkou byly přídavky na děti a sleva na dani – nárok na ně Poláci měli ihned poté, co v této zemi začali pracovat. Ostatní formy sociální podpory si občané států A8 mohli nárokovat až po 12 měsících

⁴⁷ Drinkwater, Eade a Garapich. „Poles Apart?“, s. 164.

⁴⁸ „Volný pohyb – občané EU“, oficiální stránka Evropské komise pro Českou republiku, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=457&langId=cs> (staženo 20.3.2013).

⁴⁹ „EEA nationals: the „right to reside“ requirement for benefits“, SN/SP/5972, oficiální stránky

(staženo 1.5.2013). s.5.

⁵⁰ Christian Dustmann, Tommaso Frattini a Caroline Halls, *Assessing the Fiscal Costs and Benefits of A8 Migration to the UK*, Discussion Paper č. 18/09. (s.l.: CReAM, 2009). Dostupné online: http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_18_09.pdf (staženo 22.3.2012).s. 5.

⁵¹ „EEA nationals: the „right to reside“ requirement for benefits“, SN/SP/5972, s. 5.

nepřetržitého zaměstnání.⁵² Jestliže například polský občan ztratil práci po 3 letech, ale neměl provedenou registraci v rámci WRS, nárok na podporu v nezaměstnanosti neměl. Pokud ale byl zaregistrován v rámci WRS a mohl prokázat 12 a více měsíců nepřetržitého pracovního poměru, pak měl nárok získat povolení k pobytu, které ho opravňovalo žít a pracovat ve Spojeném království. Při změně zaměstnání si tedy již nemusel žádat o novou registraci WRS.⁵³ Ovšem dle odhadů až 1/3 imigrantů ze států A8 registraci neprovedla.⁵⁴ Tudíž i údaje o počtu imigrantů a jejich zaměstnání získaná na základě dat *Working Registration Scheme* (získání těchto dat mělo být hlavním účelem registrací) mohou být zkreslena. V březnu 2004 tehdejší ministryně pro imigraci Beverley Hughesová na zasedání Výboru pro domácí záležitosti podpořila názor, že zavedení WRS je lepším řešením než přechodná období zaváděná většinou zemí EU-15. Především proto, že by se tímto Spojené království mělo vyhnout přílivu imigrantů, kteří by na britském území mohli pracovat ilegálně. Ochrana před ilegálními pracovníky by byla dle jejího názoru po 1. květnu 2004 náročnější především vzhledem k právu všech občanů EU na volný pohyb osob v rámci Evropské Unie. Pokud by imigranti pracovali ilegálně, nejen že by neodváděli daně, ale mohli by potenciálně ovlivnit i výši mzdy pro britské občany, neboť by mohli pracovat za mzdu i výrazně nižší, než je mzda minimální. Současně na tomto zasedání diskutovala o možnosti dodatečného zavedení přechodného období, pokud by navrhované opatření selhalo a jestliže by se prokázalo, že příliv občanů daného státu (nebo více států) by byl pro britskou ekonomiku neúnosný.⁵⁵ Přechodná období ale zpětně zavedena nikdy nebyla.

Legislativní změny nastaly i v oblasti přístupu k sociálnímu bydlení. Po vstupu do EU měli Poláci nárok na přidělení sociálního bydlení po splnění dvou podmínek. Pokud byli v danou chvíli zaměstnaní a měli provedenou registraci v rámci WRS nebo byly osoby samostatně výdělečně činné. V případě, že v danou chvíli zaměstnání neměli, nárok na tuto podporu získali

⁵² Carlos Vargas-Silva, *Migration Flows of A8 and other EU Migrants to and from the UK* . (s.l.: The Migration Observatory, 2011) . Dostupné online <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Migration%20Flows%20of%20A8%20and%20other%20EU%20Migrants%20to%20and%20from%20the%20UK.pdf> (staženo 7.4.2011)s. 8. Trevena, „New“ *Polish migration to the UK*“, s.17.

⁵³ Dustmann, Frattini a Halls, *Assessing the Fiscal Costs and Benefits*, s.5.

⁵⁴ Neznámý autor, *Equality and Human Rights Commission The UK's new Europeans: Progress and challenges five years after the accession*. Policy report. (s.l.: EHRCA Madeleine Sumption and Will Somerville Migration Policy Institute, 2010). Dostupné online http://www.equalityhumanrights.com/uploaded_files/new_europeans.pdf. (staženo 22.3.2012).s. 10.

⁵⁵ Neznámý autor, „Impact of EU Enlargement on Migration to the UK, Oral and Written Evidence“,s. 4.

pouze, pokud mohli doložit nepřerušenu dobu v zaměstnání (s registrací WRS) v délce nejméně 12 měsíců.⁵⁶

Změny se netýkaly pouze nejvíce diskutovaných otázek, jako například pracovního povolení, délky pobytu ve Spojeném království a přístupu k sociální podpoře, ale i práva volebního. Se vstupem do Evropské unie získali občané přístupových zemí, kteří žijí dlouhodobě ve Spojeném království, volební právo do komunálních voleb. Tato legislativní změna se tedy týkala i stovek tisíc Poláků, kteří zde žijí. Garapich například považuje udělení volebního práva takto početné skupině obyvatelstva za „největší akt demokratizace v britském politickém systému od doby, kdy ženy získaly volební právo na počátku 20. století.“⁵⁷

⁵⁶ Robinson David, „New immigrants and migrants in social housing in Britain: discursive themes and lived realities“. *Policy and politics* 38, č. 1, (2010) s. 57-77. Dostupné online: http://learning.chs.ac.uk/file.php/1/New_immigrants-_Migrants_in_socia_housing_in_Britain.pdf (staženo 20.3.2013). s. 10.

⁵⁷ Garapich, „Odyssean Refugees“, s. 17.

2 EKONOMICKÉ FAKTORY

Možný příchod velkého počtu imigrantů ze států A8 po rozšíření EU vzbuzoval celou řadu obav u britského obyvatelstva. Jednou z nich bylo, zda imigranti nebudou nadměrně využívat sociálního systému Spojeného království, neboť to by mohlo případně vést k negativním dopadům na tamější obyvatelstvo, například v podobě vyššího daňového zatížení. Podle průzkumů *European Social Survey* z roku 2002 se více než polovina britského obyvatelstva domnívala, že imigranti všeobecně přispívají do sociálního systému země méně, než z něj odebírají. Pouhých 11 % obyvatelstva se domnívalo, že imigranti jsou pro sociální systém přínosem. Další z obav britského obyvatelstva byl případný tlak na výši mzdy pro rodilé Brity, neboť imigranti jsou tradičně ochotni pracovat za mzdu výrazně nižší. Tyto všechny obavy byly především po roce 2004 umocněny články v některých médiích, které vykreslovaly imigranty jako možné budoucí „příživníky“ na britském sociálním systému nebo pracovníky, kteří jsou ochotni pracovat za několikanásobně nižší mzdu (často v „šedé ekonomice“) a tudíž by mohli být konkurencí pro tamější obyvatelstvo při uplatnění na pracovním trhu.⁵⁸ Někteří ekonomové se domnívají, že kromě již zmíněných možných negativních vlivů na ekonomiku zde jsou i další, například zhoršení platební bilance, která může zapříčinit inflaci a také snížení motivace pro zdokonalování výroby.⁵⁹ Tato kapitola se pokusí názory o negativním dopadu vyvrátit a naopak dokázat, že v případě Spojeného království imigrace Poláků po roce 2004 měla na tamější ekonomiku dopad všeobecně pozitivní.

Je nemožné zjistit přesný počet Poláků pracujících ve Spojeném království pro jednotlivé roky. Pokud by pro tento odhad byla použita data ze statistik získaných z WRS, toto číslo by nepřesné. Neboť, jak již bylo zmíněno v první kapitole, je odhadováno, že až 1/3 pracovníků ze států A8 registraci neprovedla. Zadruhé registrace musí být provedena pro každé nové zaměstnání, i když žádost už byla schválena pro to předešlé. Jedna osoba mohla mít tedy de facto neomezený počet registrací. V neposlední řadě by toto číslo mohl ovlivnit fakt, že občané států A8 se nemuseli registrovat, pokud zde pracovali nepřetržitě po dobu nejméně 12 měsíců. Použití dat o žádostech o čísla zdravotního a sociálního pojištění (NiN) je také nepřesné. O toto číslo si v období fiskálního roku 2004 – 2005 až 2007 – 2008 zažádalo více než 650 000 polských imigrantů.⁶⁰ Avšak ani toto číslo nemusí znamenat počet polských přistěhovalců, kteří ve Spojeném království v danou dobu pracovali. Především nezohledňuje,

⁵⁸ Dustmann, Frattini a Halls, *Assessing the Fiscal Costs and Benefits*, s. 2.

⁵⁹ Stephen Castles, Mark J. Miller, *The age of migration : international population movements in the modern world*. (Basingstoke : Palgrave Macmillan, c2009 - 4th ed.).s. 230.

⁶⁰ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s. 76.

zda imigrant v průběhu let již zemi neopustil. Dále žádost o toto číslo neznamena automaticky získání zaměstnání. V neposlední řadě si naopak někteří polští občané o NiNo mohli zažádat již v minulosti (pokud zde pracovali již před rokem 2004). Platnost čísla sociálního a zdravotního pojištění pro danou osobu totiž nezaniká. Oficiální data o Polácích vydané ONS (*Office for National Statistics*), jsou oproti údajům NiNo výrazně nižší. Dle ONS ve čtvrtém čtvrtletí roku 2008 pracovalo „pouhých“ 372 470 Poláků, na konci roku 2010 se tento počet nepatrně zvýšil na 398 194.⁶¹ Při porovnání je zřejmé, že data se liší velice signifikantně. Vzhledem k faktu, že platnost NiNo nezaniká, mohl by tento výrazný rozdíl indikovat, že velká část imigrantů ve Spojeném království pracovala pouze krátké časové období a vrátila se zpět do Polska.

2.1 Uplatnění na trhu práce

Na úvod je důležité upozornit na fakt, že v období rozšiřování EU v roce 2004 byla britská ekonomika velice silná – jak v absolutních číslech, tak ve srovnání s ostatními státy. Mezi lety 1997 a 2010 byl britský růst produktivity dokonce druhý nejrychlejší po Spojených státech amerických.⁶² Pokud vezmeme v úvahu celkový objem ekonomiky měřený hrubým domácím produktem, britská ekonomika mezi těmito lety do roku 2008 plynule rostla. Lze tedy předpokládat, že zde byla i zvýšená poptávka po pracovní síle. Avšak v roce 2008 ji stejně jako další státy světa zasáhla ekonomická krize. V důsledku krize tempo růstu HDP bylo mezi lety 2008 – 2009 nižší v porovnání s obdobím do počátku ekonomické krize. Avšak příčinou tohoto poklesu nebyl pouze domácí trh, ale i ten světový.⁶³

Krátce před vstupem Polska do EU (mezi lety 2002 – 2004) nezaměstnanost v Polsku dosahovala až k 20 %.⁶⁴ Míra nezaměstnanosti ve Spojeném království se pohybovala oproti tomu pouze okolo 5 %.⁶⁵ Toto byl tedy pravděpodobně jeden z nejvýraznějších ekonomických *push* faktorů při rozhodování polských občanů, zda emigrovat. Avšak signifikantnější příchod nových polských imigrantů nebyl zaznamenán ihned po vstupu Polska

⁶¹ „Polish People in the UK – Half a million Polish Residents”, s.2.

⁶² Dan Corry, Anna Valero, John Van Reenen. „UK Economic Performance since 1997: Growth, Productivity and Jobs“ (London: Centre for Economic Performance London School of Economics & Political Science, 2011). Dostupné online http://cep.lse.ac.uk/conference_papers/15b_11_2011/CEP_Report_UK_Business_15112011.pdf (staženo 7.5.2013). s. 17.

⁶³ „Gross Domestic Product:Preliminary Estimate, Q1 2013” (s.l.: Office for National Statistics, 2013). Dostupné online http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_307982.pdf (staženo 8.5.2013). s.3.

⁶⁴ „Unemployment rate 1990-2013“, polský statistický úřad, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_ENG_HTML.htm. (staženo 20.3.2013).

⁶⁵ „Labour Market Statistics - Integrated FR - Unemployment by age & duration”, Office for National Statistics. <http://www.ons.gov.uk/ons/datasets-and-tables/data-selector.html?cdid=MGSX&dataset=lms&table-id=9> (staženo 2.5.2013).

do EU. Nejdříve zde bylo krátké období, kdy o *Working Registration Scheme* žádali občané států A8, kteří ve Spojeném království žili již před květnem 2004.⁶⁶ To potvrzují i zprávy vydané britským ministerstvem vnitra v letech 2004 a 2005. Tehdy přibližně třetina registrací v rámci WRS, která byla provedena v prvních šesti měsících po rozšíření EU v květnu 2004, patřila lidem, kteří zde žili i před touto legislativní změnou. Vysoké číslo žadatelů také potvrzuje premisu zmíněnou v první kapitole, že před rokem 2004 mnoho polských imigrantů v této zemi pracovalo ilegálně.⁶⁷ Otevření britského pracovního trhu a zavedení WRS, tak pro některé Poláky de facto mohlo znamenat zlegalizování jejich pracovního poměru.

Pro polské imigranty se někdy používá ustálené spojení „polský stavbař“ (*Polish builder*) nebo také „polský instalatér“ (*Polish plumber*). Jedním z vysvětlení těchto slovních spojení je, že podle britského obyvatelstva pracuje naprostá většina polských imigrantů ve stavebním průmyslu. Statistiky vydané LFS (*Labour Force Survey*) pro zastoupení imigrantů v jednotlivých sektorech pro roky 2004 – 2007 tuto domněnku ale vyvrací – ve stavebnictví pracovalo pouhých 8,8 % polských přistěhovalců. Toto procentuální zastoupení bylo navíc ve srovnání s dalšími odvětvími jedno z nejnižších. Například ve výrobě pracovalo 29,5 % polských imigrantů, v porovnání s pouhými 10 % britské populace zaměstnané v tomto sektoru. Dalšími populárním pracovním odvětvím u polských imigrantů byl obchod se 13 % a transport/komunikace, kde bylo zaměstnáno 11,2 % polských imigrantů. Zastoupení polských zaměstnanců v jednotlivých sektorech je přibližně podobné v porovnání s údaji o imigrantech z ostatních zemí A8. Polští imigranti se tedy v tomto ohledu výrazněji neodlišovali od ostatních občanů států A8.⁶⁸ Další ze statistik se zaměřuje na pozice zastávané sledovanou skupinou přistěhovalců – zda se jednalo o pozici vysoce kvalifikovanou, nebo manuální činnost například v továrnách. Ačkoliv většina polských imigrantů by podle stupně dosaženého vzdělání mohla zastávat kvalifikované pozice (stupeň dosaženého vzdělání polských imigrantů je podrobněji popsán v následující kapitole), velká část Poláků (44,3 %) byla zaměstnána na pozici, která spadala do kategorie manuálních činností. Zatímco vysoce kvalifikované pozice dosáhlo pouhých 7,8 % Poláků. Podobná data opět platí i pro další přistěhovalce ze zemí A8.⁶⁹

Proč tedy vzhledem k dosaženému vzdělání skoro polovina Poláků pracuje na špatně placených nekvalifikovaných pozicích? Důvodů, které by tuto skutečnost vysvětlily, je několik. Clark a Drinkwater to v první řadě odůvodňují krátkou délkou pobytu některých

⁶⁶ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 33.

⁶⁷ Garapich, „*Odyssean Refugees*“, s. 5.

⁶⁸ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s. 84.

Stephen Nickell, Jumana Saleheen „*The impact of Immigration on Occupational Wages: Evidence from Britain*“. Working Paper No. 08-6. (s.l.: Federal Bank of Boston, 2008). Dostupné online <http://www.bos.frb.org/economic/wp/wp2008/wp0806.htm> (staženo 4.4.2013). s. 2

⁶⁹ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s. 85.

přistěhovalců, tedy i Poláků. Právě z tohoto důvodu nemají imigranti potřebný čas „se vypracovat“ a vysoce kvalifikovaných pozic dosáhnout. Výsledky průzkumu prováděného v období října 2006 – září 2007 mezi všemi imigranty států A8 registrovanými pro WRS ukazují, že více než polovina dotázaných uvedla, že má v úmyslu zůstat méně než 3 měsíce. Přibližně čtvrtina dotazovaných nebyla rozhodnuta, nebo na tuto otázku neodpověděla. Druhým důvodem je dle zmiňovaných autorů fakt, že pro vysoce kvalifikované pracovní pozice je potřebná výborná znalost anglického jazyka, ovšem velká část polských přistěhovalců má pouze základní znalost angličtiny.⁷⁰ To potvrzuje i jeden z výzkumů prováděný mezi polskými přistěhovalci pracujícími v pohostinství a jehož výsledky prokazují argument Clarka a Drinkwatera o nedostatečné jazykové vybavenosti imigrantů.⁷¹ Dalším důvodem, proč Poláci povětšinou pracovali na méně kvalifikovaných pozicích, byla podle zmiňovaného výzkumu potřeba přistěhovalců získat práci v co nejkratším časovém období, neboť neměli dostatek finančních prostředků, aby zde mohli žít bez jakýchkoliv příjmů (nárok na podporu měli až po 12 měsících nepřetržitého pracovního poměru, pokud byli registrováni v rámci WRS). V případě práce v pohostinství pak mnoho z nich považovalo tuto práci jako dobrý začátek pro život ve Spojeném království, neboť jim umožňovala kontakt s lidmi.⁷² Dalším z argumentů, proč nebylo více Poláků zaměstnáno na kvalifikovaných pozicích, je fakt, že velké procento z nich byli mladí lidé. Mnozí z nich dokonce absolventi škol, tudíž bez potřebné praxe. U některých zaměstnavatelů se mohl také objevit problém s uznáváním kvalifikací v důsledku rozdílného vzdělávacího systému. V neposlední řadě hrálo velmi důležitou roli spoléhání se na již utvořené sociální kontakty, kdy imigranti hledali nové zaměstnání přes své kamarády/známé. Polští imigranti se spoléhali na tuto formu hledání zaměstnání především v prvních třech letech po rozšíření EU. Do roku 2008 přibližně 25 % Poláků získalo práci právě touto cestou.⁷³ Vzhledem k tomu, že velké procento Poláků bylo zaměstnáno právě na pozicích, kde byla výše mzdy velice nízká, byla tedy velká pravděpodobnost, že díky těmto kontaktům naleznou opět pouze nekvalifikovanou práci.

S pracovním zařazením souvisí i průměrná výše mzdy pro polské imigranty, která byla výrazně nižší než pro imigranty přicházející ze zemí mimo A8. V době vstupu Polska do EU vydělávali polští přistěhovalci pouhých 6, 30 liber na hodinu, zatímco plat imigrantů ze zemí mimo A8 byl ve stejném období o více než 4 libry vyšší.

⁷⁰ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s. 78, 85.

⁷¹ Magdalena Nowicka, „Deskilling in migration in transnational perspective. The case of recent Polish migration to the UK“, (Bielefeld: COMCAD, 2012). Dostupné online http://www.uni-bielefeld.de/tdrc/ag_comcad/downloads/WP_112.pdf (staženo 30.3.2013). s. 8.

⁷² Ibid. s. 8.

⁷³ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s. 16-17, 19.

Většina Poláků pracujících ve Spojeném království však nedosáhla ani na výši této hodinové mzdy, neboť v období mezi rozšířením EU a polovinou roku 2008 tři čtvrtiny polských imigrantů vydělávaly průměrně méně než 6 liber na hodinu.⁷⁴ Tato data tedy opět potvrzují domněnku, že většina Poláků pracovala na nekvalifikovaných pozicích, často za minimální mzdu. Průměrná mzda v Polsku v roce 2004 byla 2 289, 57 zlotých.⁷⁵ Polské statistiky neuvádějí průměrnou hodinovou mzdu, ale pouze průměrný měsíční výdělek. Pokud bychom počítali, že průměrný měsíc má přibližně 170 pracovních hodin a pro konvertování měny vycházeli z dat pro směnný kurz zlotých a libry v květnu 2004, kdy za 1 libru Poláci dostali 7 zlotých, pak průměrný výdělek v Polsku za jednu hodinu byl přibližně 13.5 zlotých, tudíž necelé 2 libry za hodinu. I když polský imigrant pracoval na nekvalifikované pozici a vydělával minimální mzdu, byl jeho plat 3x vyšší než průměrný plat v Polsku. Toto ovšem neznamená, že by jeho výdělek po odečtení nákladů na bydlení apod. byl trojnásobně vyšší. Musíme vzít také v úvahu, že výdaje na životní náklady byly a stále jsou v Polsku podstatně nižší než ve Spojeném království. Avšak i přesto výše mzdy mohla být jedním z nejvýznamnějších z *pull* faktorů této migrace.

Ačkoliv po roce 2008 došlo k výraznému poklesu nově příchozích polských imigrantů, někteří Poláci stále považují emigraci do Spojeného království za atraktivní příležitost. Hlavním důvodem od tohoto roku ovšem u většiny není vize vysokého výdělku jako v minulosti, neboť směnný kurz, byl v červenci 2008 rekordně nízko (pouhé 4 zloté za 1 libru), ale významnou roli hrají i jiné faktory, jako například snaha vyrovnat se s diskriminací na pracovním trhu v Polsku v případě žen.⁷⁶

Dle zprávy EHRC přistěhovalci, kteří se v britském království rozhodnou zůstat po dobu několika let nebo i déle mají velkou naději, že po delší době získají lépe kvalifikovanou práci. Důvodem je i fakt, že imigranti z východní Evropy se v průběhu let stali velice oblíbenými mezi britskými zaměstnavateli. Především pro své pracovní nasazení a dobrou pracovní morálku. Noví imigranti jsou také daleko více ochotni pracovat v prostředí, které mnozí britští občané považují za neatraktivní, jako například odlehlé venkovské oblasti, nebo mít nepravidelnou pracovní dobu.⁷⁷ Argument, že se stále větší části polských imigrantů podařilo získat kvalifikovanější práci, potvrzuje Trevena a dokazuje to příkladem zvýšeného počtu registrací

⁷⁴ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s. 86.

⁷⁵ „Average monthly gross wage and salary in national economy“, polský statistický úřad, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1630_ENG_HTML.htm (staženo 30.3.2013).

⁷⁶ Black et al., eds., *A continent moving West?* s. 73, 74.

⁷⁷ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s.6, 24.

zahraničních lékařů pro *General Medical Council*. Počet registrací občanů států A8, Kypru a Malty mezi lety 2005–2007 vzrostl o 25 % a to především díky lékařům z Polska.⁷⁸

2.2 Dopady polské imigrace na britský pracovní trh a ekonomiku

Drinkwater et al. tvrdí, že příchod polských imigrantů po roce 2004 měl malý, avšak ve většině z případů pozitivní dopad na britskou ekonomiku.⁷⁹ Platnost tohoto tvrzení bude zkoumáno v této části práce.

Eade, Drinkwater a Garapich vytvořili typologii polských imigrantů žijících v Londýně. V pozdější publikaci (*Polish Migration to the UK: Continuities and Discontinuities*) už ale Garapich vztahuje tuto typologii na všechny nové polské imigranty nacházející se na britském území. Pro účely této práce bude tedy aplikována pro celou skupinu nových polských imigrantů. Garapich et al. polské přistěhovalce dělí do 4 skupin podle jejich migrační strategie. První skupinou jsou „čápi“ (*storks*), neboli migranti, kteří se často stěhují z Polska do Spojeného království a naopak. Většina těchto imigrantů pracuje na nekvalifikovaných pozicích a jejich délka pobytu se pohybuje od dvou do šesti měsíců. Jedná se například o studenty, kteří přijíždějí na dobu letních prázdnin, aby si zde přivydělali. Další skupinou jsou „křečci“ (*hamsters*), kteří se snaží nashromáždit co nejvíce finančních prostředků. Jejich úmyslem je, po našetření si větší finanční částky, návrat do Polska a zde tento kapitál investovat. „Hledači“ (*searchers*) jsou většinou mladí ambiciózní lidé, kteří si nechávají otevřených více možností. Nejsou zcela rozhodnuti, zda v budoucnu zůstanou v Británii, odstěhují se zpět do Polska, nebo emigrují do jiné země. Jejich snahou je navýšení jak sociálního, tak ekonomického kapitálu. Poslední skupinou jsou „vytrvalci“ (*stayers*), kteří jsou rozhodnuti se zde usadit a zůstat natrvalo.⁸⁰

Nejvíce negativní dopad na britskou ekonomiku má všeobecně skupina imigrantů označovaná jako „křečci“ a „čápi“. A to proto, že „křečci“ mohou po poměrně dlouhou dobu shromažďovat finanční prostředky, které si ve Spojeném království vydělali, ale neinvestují je zpět v rámci britské ekonomiky, ale do ekonomiky polské po jejich návratu zpět do vlasti. Velikost této skupiny není však vzhledem k celé skupině polských imigrantů signifikantní. Garapich ve své práci odhaduje velikost této skupiny pouze pro imigranty žijící v Londýně.

⁷⁸ Trevena, „New“ Polish migration to the UK, s. 16.

⁷⁹ Drinkwater, Eade a Garapich. „Poles Apart?“, s.165.

⁸⁰ John Eade, Stephen Drinkwater, Michal Garapich. *Class and Ethnicity: Polish Migrant Workers in London: Full Research Report*. (s.l.: ESRC, 2007). Dostupné online <http://www.esrc.ac.uk/my-esrc/grants/RES-000-22-1294/outputs/Download/b908598a-c6f8-488c-a952-af3e41c1f647> (staženo 25.4.2013).s. 33, 34.

Düvell, Garapich, *Polish Migration to the UK*, s. 12, 13.

Domnívá se, že „křečci“ by mohli tvořit pouze 16 % polských imigrantů žijících v této metropoli.⁸¹ Fomina a Frelak pak shodně argumentují, že většina Poláků vydělané libry utrácí ve Spojeném království. Velká část z nich jsou totiž mladí svobodní lidé, kteří prozatím nemají vlastní rodiny, a tak žijí typicky konzumním životem.⁸²

Především ti, co v Británii pracují dlouhodobě nejen, že přispívají do veřejného rozpočtu tím, že při nákupu zboží platí daň z přidané hodnoty, ale také například platbou daně z příjmu. Základní daňový výměr pro tuto daň je v současné době 20 % (tento výměr by se týkal naprosté většiny polských imigrantů, neboť platí pro příjmy do platu okolo £30 000 ročně).⁸³ Na druhou stranu ti, co zde pracovali pouze krátkodobě (podle Garapichovy typologie především „čápi“), by tuto daň platit nemuseli. Ve fiskálním roce 2006/2007 byly například od této daně osvobozeni lidé s příjmem do £5 035 ročně. Z tohoto hlediska bylo pro britskou ekonomiku výhodnější, aby zde imigranti žili dlouhodobě, neboť v případě krátkodobé migrace (například sezónní práce) mohli být imigranti od platby daně z příjmu osvobozeni, pokud jejich plat nepřesáhl stanovenou výši.⁸⁴

Jedním z argumentů podporující tvrzení pozitivního dopadu na ekonomiku je, že imigranti mohou zastávat pracovní pozice, které tamější obyvatelstvo odmítá přijmout. Imigranti jsou také zaměstnáni v oblastech, kde naopak chybí dostatek lokálních odborníků. Při jednání poslanců v březnu 2004 tehdejší ministryně pro imigraci Beverley Hedges tvrdila, že na britském pracovním trhu bylo v dané době přibližně půl milionu pracovních míst napříč všemi sektory, a jelikož tato místa nebyla obsazena britský průmysl a obchod, nedosahoval tak vysokých výsledků, jakých dosahovat mohl.⁸⁵ Skutečný počet neobsazených pracovních míst byl ale ve skutečnosti ještě vyšší. Dle britského statistického úřadu se k 15. dubnu roku 2004 pohyboval okolo 600 000.⁸⁶ Tato volná pracovní místa tak potenciálně mohli pomoci zaplnit

⁸¹ Eade, Drinkwater, Garapich. *Class and Ethnicity*, s. 34.

⁸² Joanna Fomina, Justyna Frelak, *Next Stopki Polski: Public Perceptions of Labour Migration within the EU. The Case of Polish Labour Migrants in the British Press*. (Varšava: Instytut spraw publicznych, 2008). Dostupné online: <http://www.isp.org.pl/files/17552220390447906001202899581.pdf> (staženo 10.4.2013). s. 24.

⁸³ „Income tax rates and allowances“, britský daňový a celní úřad (*HM Revenue and Customs*), <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm#1> (staženo 7.5.2013).

⁸⁴ „Income tax personal allowances and reliefs, 1990-91 to 2013-2014“, britský daňový a celní úřad (*HM Revenue and Customs*), <http://www.hmrc.gov.uk/statistics/tax-structure/table-a1.pdf> (staženo 7.5.2013).

⁸⁵ Neznámý autor, „Impact of EU Enlargement on Migration to the UK, Oral and Written Evidence“, s. 3,4.

⁸⁶ „Claimant count and vacancies dataset“, Office for National Statistics, <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/lms/labour-market-statistics/april-2013/dataset--claimant-count-and-vacancies.html> (staženo 8.5.2013).

imigranti, kteří tak mohli pomoci růstu britské ekonomiky.⁸⁷ Deník *Financial Times* například v roce 2005 informoval o případu několika transportních společností operujících na území Spojeného království. Tyto společnosti zvýšily nábor pracovníků z bývalých komunistických zemí, které se staly členy Evropské unie, aby byly schopny zachovat své dosavadní jízdní řády. Jedna z nich – First Group byla v roce 2003 nucena snížit frekvenci dopravního spojení v okolí Bathu, neboť nebyla schopna najít dostatek lokálních zaměstnanců. Jedině díky zahraničním pracovníkům byla většina transportních společností schopná zachovat nastavené jízdní řády. Pro First Group bylo zachování přílivu nových polských zaměstnanců natolik důležité, že dokonce založila v okolí Varšavy jazykovou školu, kde se vzdělávali budoucí řidiči autobusů.⁸⁸ Nedostatek řidičů nebyl zaznamenán pouze u dopravy autobusové ale i u nákladní. Společnost Tesco například v roce 2005 zaměstnávala více než 140 polských řidičů kamionů, protože v některých částech Spojeného království byl v této době nedostatek pracovníků s požadovanou kvalifikací.⁸⁹ Nejednalo se ale pouze o nekvalifikované pozice, kde chyběla potřebná pracovní síla. V roce 2006 bylo na britském pracovním trhu nedostatek účetních. Počet nových účetních polské národnosti vzrostl mezi lety 2005–2006 dvojnásobně.⁹⁰ Z těchto příkladů vyplývá, že Poláci v mnoha případech zastávali pozice, o které britské obyvatelstvo nemělo zájem nebo pro ně nemělo potřebnou kvalifikaci. Tudiž polští imigranti, pracující na těchto pozicích, měli nepochybně pozitivní efekt na britskou ekonomiku.

Nepotvrdila se premisa, že imigranti by „brali“ práci Britům. Počet neobsazených pracovních míst se sice snížil, avšak 2 roky po vstupu Polska do EU bylo na britském pracovním trhu stále 592 000 volných pracovních míst. Jejich počet se dále snižoval, především v důsledku ekonomické krize v roce 2008. Avšak ke konci roku 2010 bylo volných 476 000 pracovních míst.⁹¹ Přestože britský pracovní trh nabízel více než 600 000 volných pracovních míst v době rozšíření EU v roce 2004, neznámá to, že by byl tento počet rigidní. Jednou z mylných představ o fungování ekonomiky je právě domněnka, že je zde pevně dané množství práce, které musí být vykonáno, v ekonomice známé pod označením „klam fixního množství práce“ (*lump of labour fallacy*). Tento pojem byl použit poprvé v roce 1891 ekonomem

⁸⁷ Neznámý autor, „Impact of EU Enlargement on Migration to the UK, Oral and Written Evidence“, s. 3,4.

⁸⁸ Andrew Taylor, Employment Correspondent. „Polish Drivers Resolve Bus Staff Shortage“, *Financial Times*, 3.srpna 2005.

⁸⁹ Peter Marsh, „Tesco Turns to Poland for Truck Drivers“, *Financial Times*, 14. dubna 2005.

⁹⁰ Ruth Sullivan, Barney Jopson, „Polish accountants multiply in Square Mile as red tape adds up“, *Financial Times*, 6. října 2006.

⁹¹ „Claimant count and vacancies dataset“.

D.F. Schlossem.⁹² Vzhledem k tomu, že se podařilo některá pracovní místa obsadit, mohlo dojít i k vytvoření pracovních pozic, které by byly pro britské obyvatelstvo zajímavější. Tudíž argument, že v roce 2004 (nebo i později) byl pevně stanoven počet pracovních míst, a v případě, že by tato místa obsadili imigranti, nebyl by dostatek pracovních příležitostí pro rodilé Brity, je mylný. Více pracovních příležitostí mohlo být vytvořeno právě díky příchodu imigrantů.

Data získaná LFS ve sledovaném období 2004 – 2007 dokazují, že Poláci měli nejnižší míru nezaměstnanosti nejen mezi ostatními imigranty ze zemí A8, ale i imigranty z ostatních států. Pouhých 6,2 % všech Poláků bylo registrováno jako nezaměstnaných, zatímco u občanů států A8 to bylo 11,2 %, u dalších národů dokonce 11,8 %.⁹³ Pro srovnání nezaměstnanost ve Spojeném království se pro sledované období pohybovala okolo 5 %, tudíž míra nezaměstnanosti polských přistěhovalců se pro sledované období výrazným způsobem nevymykala státnímu průměru. Navíc míra nezaměstnanosti na britském pracovním trhu se ve sledovaném období nezvyšovala o více než 1 procentní bod.⁹⁴ Nelze tedy argumentovat tím, že by migrace Poláků výraznějším způsobem zvýšila počty nezaměstnaných ve Spojeném království. *Labour Force Survey* sledovala i míru zaměstnanosti mezi těmito třemi skupinami nově příchozích imigrantů (do této statistiky se nezapočítávají osoby samostatně výdělečně činné). Není proto překvapením, že nejvyšší míru zaměstnanosti (85,2 %) měli právě Poláci, druhou nejvyšší zaměstnanost měli imigranti z ostatních států A8 (76,5 %) a nejnižší byla pro ostatní imigranty – pouhých 63,6 %.⁹⁵ Dalším faktem podporujícím teorii, že přistěhovalci ze zemí A8 jsou pro britskou ekonomiku spíše prospěšní, je počet hodin odpracovaných za týden. Podle zprávy IRRP z roku 2008 průměrný rodilý Brit strávil v práci 42 hodin týdně, zatímco imigranti z členských zemí střední a východní Evropy pracovali o 4 hodiny týdně déle.⁹⁶ Důvodem delšího pracovního týdne je pravděpodobně fakt, že Poláci se tímto snaží vykompenzovat nízkou hodinovou mzdou, kterou naprostá většina z nich dostává.⁹⁷

Další z pozitivních dopadů imigrace na britskou ekonomiku je, pokud si přistěhovalci ukládají své příjmy do britské banky. Banky tyto úspory mohou dále zhodnocovat ve vlastní prospěch, neboť část těchto financí mohou půjčovat dalším spotřebitelům nebo společnostem.

⁹² „Economics A-Z terms beginning with L”, The Economists, <http://www.economist.com/economics-a-to-z/l#node-21529454> (staženo 7.5.2013)

⁹³ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s. 83.

⁹⁴ „Labour Market Statistics - Integrated FR - Unemployment by age & duration“

⁹⁵ Black et al., eds., *A continent moving West?*, s. 83.

⁹⁶ Pollard, Latorre a Sriskandarajah, *Floodgates or turnstiles?*, s. 5.

⁹⁷ Drinkwater, Eade a Garapich. „Poles Apart?”, s. 173.

V ekonomii se pro tento jev používá pojem „multiplikační efekt“ (*multiplier effect*). Jeho velikost pak záleží na faktu, jaké procento depositů je banka povinna mít jako rezervu.⁹⁸

Někteří imigranti ale mohou teoreticky posílat část vydělaných peněz (v anglicky psané literatuře označovány jako *remittances*) do svého domovského státu (a zde je například ukládat do polské banky). Neutrácet tedy tyto peníze, ale naopak je odvádět pryč z britské ekonomiky. To by mohlo být považováno jako negativní dopad imigrace na tamější ekonomiku. V případě Spojeného království je nemožné zjistit objem takto posílaných finančních prostředků, neboť v roce 1979 (za vlády M. Thatcherové) byly zakázány nástroje sledující pohyb kapitálu z a do této země.⁹⁹ Dopad tohoto faktoru na britskou ekonomiku je tedy neměřitelný, ale pokud se tak děje a někteří imigranti skutečně posílají část vydělaných peněz zpět do Polska, tak je to pouze v malém měřítku. Neboť, jak bylo zmíněno výše, velká část polských přistěhovalců díky konzumnímu životnímu stylu utrácí vydělané peníze v rámci britské ekonomiky.

Další z argumentů, že Poláci mají negativní vliv na britskou ekonomiku je podle některých britských médií (především bulvární noviny jako např. *Daily Mirror*, *The Sun* apod.) tvrzení, že imigranti ze zemí A8 + A2 často žádají o různé typy státní podpory, nepracují apod. Tyto články v médiích pak mohou vzbuzovat negativní reakce namířené vůči imigrantům. Podle statistik založených na oficiálních datech publikovaných britskou vládou, jsou polští imigranti opakem těchto předsudků. Podle průzkumu IPPR si pouhých 2,4 % imigrantů ze zemí A8, kteří žádali o číslo státního pojištění mezi lety 2004 – 2007 (tedy imigranti, kteří do země přišli po rozšíření Evropské unie), si nárokovalo nějakou z forem státní podpory.¹⁰⁰ Dle zprávy IPPR si v roce 2005/2006 nárokovalo sociální dávky dokonce pouhé jedno procento polských imigrantů a 12 % Poláků dostávalo přídatky na děti (zatímco přídatky na děti pobíralo 14 % rodilých Britů).¹⁰¹ Dustmann, Frattini a Halls tento argument potvrzují. Podle výsledků jejich výzkumu v období mezi lety 2004 – 2008 imigranti ze zemí A8 do státního daňového a sociálního systému mnohem více přispívali (ačkoliv často pracovali na nekvalifikovaných pozicích, tudíž měli i nižší mzdu), než z něj odebírali. Konkrétně pravděpodobnost, že přistěhovalci ze zemí A8 budou ve Spojeném království pobírat sociální dávky, byla podle těchto autorů o 60 % nižší, než je tomu u rodilých Britů. Současně s tím probabilita, že budou bydlet v sociálních bytech/domech, byla nižší o 58 %. Podle jejich názoru je příčinou fakt, že

⁹⁸ „Multiplier effect“, Investopedia.com, <http://www.investopedia.com/terms/m/multipliereffect.asp> (staženo 7.5.2013).

⁹⁹ „UK Exchange Controls: Effects of abolition“, Centre for Economic Policy and Research, <http://www.cepr.org/pubs/bulletin/dps/dp294.htm> (staženo 7.5.2013).

¹⁰⁰ Pollard, Latorre a Sriskandarajah, *Floodgates or turnstiles?*, s. 5.

¹⁰¹ Neznámý autor, *Britain's immigrants: An economic profile*, (s.l.:IPPR, 2008). Dostupné online http://www.ippr.org/images/media/files/publication/2011/05/britains_migrants_1598.pdf (staženo 29.4.2013). s. 26-30.

tito přistěhovalci jsou mladší, lépe vzdělaní a mají průměrně méně dětí než rodilí Britové. Zároveň tvrdí, že i kdyby všechny zmiňované charakteristiky byly totožné jak pro imigranta z některého ze států A8, tak pro rodilého Brita, tak pravděpodobnost, že by přistěhovalec pobíral sociální dávky, byla nižší o 13 %, zatímco u sociálního bydlení by bylo procento nižší o 28 %.¹⁰²

Dle zprávy publikované EHRC v březnu 2009, negativním dopadem pro britské obyvatelstvo mohlo být, že díky příchodu imigrantů ze států A8 mohlo dojít ke zvýšení konkurence na trhu práce u nekvalifikovaných pozic (především pak po začátku ekonomické krize v roce 2008).¹⁰³ Nickell a Saleheen pak argumentují tím, že imigranti, kteří zde pracují v mají zčásti negativní dopad na zaměstnance pracujících na částečně kvalifikovaných/nekvalifikovaných pozicích. Tvrdí, že desetiprocentní nárůst počtu přistěhovalců má za následek pětiprocentní snížení platu u této skupiny zaměstnanců.¹⁰⁴ Přílivem imigrantů ze států A8 byli tedy částečně zasaženi zaměstnanci pracující na pozicích, které zastává i velké procento imigrantů.

Možným negativním dopadem na britskou ekonomiku je fakt, že přílivem imigrantů, pracujících na nekvalifikovaných pozicích, vzrůstá riziko, že majitelé továren nebudou nuceni hledat inovace, které by mohly výrobní procesy zjednodušit. S touto teorií souhlasí i autoři zprávy EHRC. Podle nich výzkumy z Británie, Německa a USA prokázaly právě tento fakt. Navíc díky nepolevující poptávce po těchto pozicích mohou zaměstnavatelé požadovat po zaměstnancích, aby pracovali mimo britskou standardní pracovní dobu (od 9 do 17 hod.). Velká část pracovníků pracujících na nekvalifikovaných pozicích v průmyslu je zaměstnána pouze na dobu určitou. Z těchto důvodů práce v této oblasti přestává být atraktivní pro Brity, a proto zde pracuje vysoké procento imigrantů.¹⁰⁵ Avšak části polských imigrantů se již podařilo v průběhu let postoupit na sociálním žebříčku výše a získat kvalifikovanější zaměstnání. Je tedy možné, že v průběhu několika let bude stále více Poláků zastávat kvalifikovanější pracovní pozice. S lepším pracovním zařazením souvisí také vyšší plat. Pokud budou tito imigranti pracovat na kvalifikovanějších pozicích, budou odvádět vyšší částku na daních, a tím i více přispívat do státního rozpočtu.

¹⁰² Dustmann, Frattini a Halls, *Assessing the Fiscal Costs and Benefits*, s. 1, 3.

¹⁰³ „Calibrating Migration for a Global World”. EHRC. <http://www.equalityhumanrights.com/key-projects/race-in-britain/calibrating-migration-for-a-global-world/>. (staženo 24.4.2013).

¹⁰⁴ Nickell, Saleheen „The impact of Immigration on Occupational Wages“,s. 20.

¹⁰⁵ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s. 39.

3 SOCIÁLNÍ KONTEXT

Ačkoliv je Spojené království tradičně cílovou zemí imigrantů z celého světa, do roku 2004 byla polská menšina nacházející se na britském území marginální v porovnání s její velikostí v období po vstupu Polska do Evropské unie. Lze tedy předpokládat, že nárůst počtu polských imigrantů neměl pouze přímý dopad na britskou ekonomiku, ale týkal se také oblasti sociální. S velkým nárůstem imigrace mohou souviset problémy jako negativní postoj většinové společnosti k nové minoritě, neschopnost nebo neochota se integrovat apod. Zmíněnými problémy se bude zabývat tato kapitola.

3.1 Socio-demografický profil imigrantů

Po vstupu Polska do Evropské unie došlo ke změně socio-demografického profilu imigrantů mířících do Spojeného království. První proměnnou, která bude analyzována, je vzdělání. Jen necelých 55 % polských imigrantů, kteří přišli do Spojeného království před rokem 2004, dosahovalo alespoň středoškolského vzdělání ukončeného maturitní zkouškou. Po roce 2004 se procento lidí nejen s ukončeným středoškolským vzděláním, ale i vzděláním vysokoškolským zvyšovalo. Nejvyšší procentuální nárůst mezi imigranty přicházejícími před rokem 2004 a Poláky příchozími mezi lety 2004 – 2006 byl u lidí s terciárním vzděláním, konkrétně ze 14,7 % na 19,8 %. Jestliže v roce 2004 mělo univerzitní vzdělání 14,3 % polské populace, pak je zřejmé, že počet emigrujících Poláků s vysokoškolským vzděláním byl vyšší, než by tomu mělo být proporčně ve vztahu k celkové populaci. S tímto faktem ale souvisí další proměnná, a to věk emigrantů, který je dalším indikátorem odlišného sociologického profilu polských emigrantů. Po vstupu Polska do Evropské unie došlo k významným změnám věkové struktury emigrantů. Průměrný věk imigrantů příchozích v období 2004 – 2006 se snížil o 1,5 roku (z 33,9 na 32,4), u mediánu došlo oproti období před rokem 2004 dokonce k poklesu o 2 roky (z 30 a 28 let). Spojené království jako cílová země se tak stalo atraktivní především pro mladší emigranty. Lidé mezi 20 – 30 lety tvořili více než polovinu všech nově příchozích polských přistěhovalců ve Spojeném království. Nejvyšší procentuální nárůst imigrantů byl pozorován ve věkové skupině 25-29letých, a to o 6 % (z 22 % na 28 %).¹⁰⁶ Vzhledem k tomu, že studenti vysokých škol byli především z mladší generace, protože univerzity se po pádu komunismu staly dostupnější pro širší vrstvy polského obyvatelstva, pak je zde nezpochybnitelná korelace mezi lepším přístupem k vysokoškolskému vzdělání od počátku 90. let a vyšším počtem polských emigrantů s terciárním vzděláním.

¹⁰⁶ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 29, 30.

Ačkoliv v literatuře není doposud detailně zpracován profil imigrantů přicházejících po roce 2006, z dostupných materiálů lze konstatovat, že trend imigrace především mladších a vzdělaných lidí pokračoval i v následujícím období. Data pro rok 2007, zabývající se strukturou polských imigrantů, naznačují, že velká část polských přistěhovalců dosáhla nadprůměrného vzdělání alespoň v porovnání s britskou populací. V roce 2007 byl průměrný věk Poláků, kteří opustili vzdělávací systém 20,1 let ve srovnání se 17, 5 lety u britské populace.¹⁰⁷ Data zabývající se věkovou strukturou polských imigrantů jsou dostupná až do roku 2010. Zatímco v roce 2003 žilo ve Spojeném království pouze 55 % lidí ve věku 16-64 let narozených v Polsku, v roce 2010 zde žilo už 86 % Poláků v této věkové skupině. Pro srovnání – v roce 2009 pouhých 65 % britské populace bylo ve věku 16-64 let.¹⁰⁸

Podle dat shromážděných o polských imigrantech v produktivním věku žijících ve Spojeném království, z těch, kteří imigrovali od května 2004 do konce roku 2006, necelých 60 % imigrantů byli muži a 41.1 % přistěhovalců žila v manželském svazku. U těchto dvou proměnných došlo k signifikantnímu rozdílu při porovnání nové vlny přistěhovalců s těmi, co odešli do Spojeného království před koncem minulého tisíciletí. Muži tvořili před rokem 2000 pouhých 36.9 % polských imigrantů. Výrazně (o necelých 30 %) také pokleslo procento Poláků, kteří byli v manželském svazku.¹⁰⁹ Po roce 2004 je tedy mezi polskými imigranty větší procento mužů než v minulosti a také více přistěhovalců je svobodných.

Ve srovnání s obdobím před rokem 2004 došlo i k výrazné změně v demografickém rozložení polského obyvatelstva na britském území. Před vstupem Polska do EU žila například více než polovina Poláků v Londýně. Po roce 2004 zde bydlí už jen necelá pětina polské populace dlouhodobě žijící ve Spojeném království.¹¹⁰ Podle dat získaných z registrací *National Insurance Number* naprostá většina Poláků (83,5 %) směřovala do Anglie. Ve Skotsku bylo provedeno necelých 10 % registrací, v oblasti Severního Irska 3,4 % a ve Walesu dokonce pouhá 3 % všech registrací.¹¹¹ V porovnání s ostatními skupinami imigrantů je polská komunita mnohem více rozptýlena po celém britském území.¹¹²

Pro Spojené království je současný profil polského imigranta přínosem. Oproti průměrné britské populaci jsou Poláci výrazně mladší. Migrace je tak de facto jedním z aspektů, které

¹⁰⁷ Pollard, Latorre a Sriskandarajah, *Floodgates or turnstiles?*, s. 27.

¹⁰⁸ „Polish People in the UK – Half a million Polish Residents”, s. 2.

¹⁰⁹ Drinkwater, Eade a Garapich. „Poles Apart?“, s. 167, 170.

¹¹⁰ *Ibid.*, s. 170.

¹¹¹ Black et al., eds., *A continent moving West?* s. 81.

¹¹² „What is the role of schooling in the integration and settlement process of „new“ Polish migrants to the UK“. COMPAS (Centre on Migration, Policy and Society), http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Events/Events_2012/6015_Compas_Briefing_Doc_15_LR.pdf (staženo 20.4.2013).

působí proti stárnutí britské společnosti.¹¹³ Například v jednom z anglických regionů – v Severozápadní Anglii došlo mezi lety 1988 – 2008 k tříprocentnímu úbytku celkové populace. Současně s tím se signifikantně snížilo i procento obyvatel v ekonomicky aktivním věku. A dle prognóz by tento trend měl pokračovat i v budoucnu.¹¹⁴ Stárnutí populace může být v budoucnu problém nejen Britů, ale i dalších vyspělých států. V celé Evropě v minulých letech výrazně poklesla porodnost a zároveň se zvýšila průměrná délka života.¹¹⁵ Pokud by se v budoucnu zvyšoval poměr mezi lidmi v důchodovém věku a ekonomicky aktivním obyvatelstvem, mohlo by to mít negativní dopad na ekonomiku, neboť stát by byl nucen zvyšovat finance určené na důchody, zdravotní péči apod. Proto by migrace mladých ekonomicky aktivních lidí (jako je tomu v případě Poláků) mohla být jedním z nástrojů, jak proti tomuto trendu bojovat. Na druhou stranu pokud se tito imigranti usadí ve Spojeném království natrvalo, i oni by se mohli stát za několik desítek let zátěží pro sociální a zdravotní systém. Pozitivní dopad tato migrace bude mít tedy v případě, že se zde polští přistěhovalci nerozhodnou zůstat trvale, ale pouze delší časové období.

3.2 Přístup médií a britské společnosti k polským imigrantům

Jako podklad pro část této kapitoly bude použit článek autorky Joanny Fominy a Justyny Frelak, publikovaný roce 2008. Fomina a Frelak provedly kvantitativní analýzu článků publikovaných v britských médiích v souvislosti s polskou imigrací. Analyzovaly britské noviny (jak seriózní periodika jako např. *Financial Times*, tak i bulvární deníky jako např. *The Sun*) z období mezi lety 2004 – 2007. Dle této analýzy ve sledovaném období docházelo k signifikantnímu nárůstu článků zabývajících se polskou imigrací, konkrétně za tyto tři roky došlo k celkovému nárůstu o více než 100 %. Mezi seriózními periodiky měla naprostá většina článků charakter pozitivní, neutrální nebo ambivalentní. Na rozdíl od bulvárních deníků, kde je zastoupení článků s negativním podtextem vůči polské imigraci výrazně vyšší. V roce 2007 byla například v těchto periodikách pouhá 4 % článků klasifikována jako pozitivní, zatímco 17 % článků jako negativní. Zbytek autorky klasifikovaly buďto jako neutrální nebo ambivalentní. V bulvárních novinách se pak nejvíce objevovaly články informující o imigrantech ze střední

¹¹³ Neznámý autor, „Pension Trends, Chapter 2: Population Change. (s.l.: Office for National Statistics, 2010), Dostupné online <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pensions/pension-trends/chapter-2--population-change/index.html> (staženo 7.5.2013). s. 3.

¹¹⁴ Pemberton Simon, Stavens Claire, „The Recruitment and Retention of Central and Eastern European Migrant Workers in the United Kingdom: A Panacea or a Problem under the New Policies of „Managed Migration“, *Regional Studies*. 44, č. 9 (2010). www.ebscohost.com (staženo 3.5.2013). s. 1292.

¹¹⁵ Fassmann, Haller a Lane, eds., *Migration and Mobility in Europe*, s. 19.

a východní Evropy, jako o možném nebezpečí například pro britskou ekonomiku.¹¹⁶ Velká část zpráv informujících o velkém přílivu polských imigrantů byla dávana do souvislosti s imigrační politikou Spojeného království. Některé články tedy nemusely být namířeny přímo vůči polským přistěhovalcům, ale spíše proti britské vládě a jejímu, dle názoru britské společnosti, laxnímu přístupu tento problém řešit.¹¹⁷ Jako možný důvod a zároveň počátek anti-imigračních kampaní v tisku uvádějí migraci z Indie, či Karibiku.¹¹⁸

V současné době neexistují statistiky nebo výzkumy, které by se konkrétně zabývaly postoji britské populace vůči polským imigrantům. Ze závěrů *Migration Policy Institute* lze ale usuzovat, že nejvíce negativně vnímají přítomnost všech přistěhovalců ve Spojeném království lidé, jejichž zaměstnání lze zařadit do skupiny manuálních prací nebo lidé starší 65 let. Přibližně 74 % osob, které neměly žádnou kvalifikaci nebo byly závislé na státní penzi, v roce 2008 souhlasilo s tvrzením, že zde žije příliš mnoho imigrantů. Ve srovnání s rokem 1999 je to v této skupině nárůst o 9 %. Stejného názoru bylo v roce 2008 dokonce 75 % lidí zastávající pracovní pozice, pro které je nutné být vyučen nebo projít rozsáhlým tréninkem (například instalatér). U této skupiny obyvatelstva dokonce souhlasilo s výše zmíněným tvrzením o 15 % dotazovaných více než v roce 1999. Nejméně byli počtem imigrantů znepokojeni lidé z vyšší střední třídy.¹¹⁹ I když se jednalo o průzkum zjišťující postoj obyvatelstva vůči celkovému počtu imigrantů žijících ve Spojeném království, výsledky ukazují, že nejvíce se cítí být imigranty ohroženi lidé, kteří pracují na nekvalifikovaných nebo částečně kvalifikovaných pracovních pozicích. Tedy tam, kde se nachází i velké procento Poláků. Další z výzkumů prováděný *National Centre for Social Research* se zabýval názory obyvatelstva na ekonomický a kulturní dopad imigrace v období let 2002– 2011. Opět se průzkum týkal pouze celkové imigrace, a proto nelze jeho závěry zcela implikovat pouze na polské přistěhovalce. V roce 2002 se 43 % dotazovaných osob domnívalo, že imigrace má negativní dopad na britskou ekonomiku. V roce toto číslo narostlo o dalších 9 %.¹²⁰ Procento lidí, kteří se domnívají, že imigranti mají negativní dopad na britskou ekonomiku, v průběhu těchto devíti let tedy vzrostlo o necelou desetinu.

¹¹⁶ Fomina, Frelak, „*Next Stopski Polski*“, s. 30, 31.

¹¹⁷ Joanna Fomina, *Parallel worlds – self-perception of Polish migrants in the United Kingdom*. (Varšava: Instytut spraw publicznych, 2010). Dostupné online <http://www.isp.org.pl/files/12305010060935895001278510177.pdf>. (staženo 10.4. 2013). s. 2.

¹¹⁸ Fomina, Frelak, „*Next Stopski Polski*“, s. 12.

¹¹⁹ Ben Page, *British Attitudes to Immigration in the 21st Century*. (Washington, DC: Migration Policy Institute, 2009). Dostupné online <http://www.migrationpolicy.org/pubs/TCM-BritishPublicOpinion.pdf>. (staženo 9.5.2013). s. 2.

¹²⁰ „Views of Immigration: inflows and impact,” BSA 29, <http://www.bsa-29.natcen.ac.uk/read-the-report/immigration/views-of-immigration.aspx> (staženo 11.5.2013).

V minulé kapitole bylo zmiňováno, že pro polské imigranty se ustálilo slovní spojení „polský stavbař“ nebo také „polský instalatér“. Tento idiom se ve Spojeném království někdy používá jako symbol pro levnou pracovní sílu ze střední a východní Evropy. Nemusí však nutně znamenat hanlivý výraz, jak by se na první pohled mohlo zdát. Naopak, polští pracovníci se stali u britských zaměstnavatelů velice ceněni pro svoji oddanost a tvrdou práci.

I když kulturně jsou si obě země všeobecně podobné (v porovnání například s některými asijskými národy; mimo bývalé britské kolonie), někdy může docházet k dílčím neshodám mezi Poláky a britským obyvatelstvem. Především v oblasti dodržování některých právních předpisů, zvyklostí apod. Avšak k nedorozumění dochází většinou u marginálních záležitostí jako například dodržování pravidel u svozu odpadu, parkování atd. Dle zprávy vydané ECHR společně s *Madeleine Sumption and Will Somerville Migration Policy Institute* v roce 2010, by tyto drobné neshody mohly být jednoduše odstraněny a to skrze větší informovanost polských imigrantů o britských zvyklostech.¹²¹

Poláci se zde stali všeobecně respektovanou menšinou. Důkazem může být, že se na potřeby těchto imigrantů velice brzy zaměřila jak státní správa, tak i privátní subjekty. Banky například hledaly nové polské zaměstnance, aby mohly poskytovat potřebný servis těmto imigrantům v jejich mateřštině. Policisté mají nyní možnost navštěvovat kurzy polštiny. Po celém Spojeném království se začaly objevovat nápisy nejen v angličtině a dalších světových jazycích, ale také právě v polštině.¹²² Na polské konzumenty se zaměřily i velké supermarkety, jako například Asda, Tesco a Sainsbury's, které postupně začaly nabízet polské zboží ve svých obchodech.¹²³ Polské potraviny však nejčastěji nabízejí tzv. polské obchody, které zažily od roku 2004 obrovský boom.¹²⁴ Je téměř nemožné zjistit přesný počet těchto obchodů v celém Spojeném království, avšak například internetový portál uksimple.info inzeruje stovky těchto obchodů nacházejících se na britských ostrovech.¹²⁵

3.3 Integrace „nových“ polských imigrantů v rámci britské společnosti

Nová vlna imigrantů je mnohem více geograficky rozptýlena než tomu bylo v minulosti. Velká část imigrantů ze států A8 mířila i do méně osídlených oblastí. S tím souvisí i integrace nových imigrantů. Ačkoliv se Poláci adaptují do britské společnosti v mnoha případech snadno a rychle, ve městech mají imigranti výrazně lepší přístup k informacím a případně organizacím,

¹²¹ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s. 6, 41.

¹²² Fomina, Frelak, *Next Stopski Polski*, s. 24.

¹²³ Lucy Warwick-Ching, „Supermarkets cater for Polish pound“, *Financial Times*, 8. listopadu 2006.

¹²⁴ Burrell, ed., *Polish Migration*, s. 211.

¹²⁵ UKSIMPLE.INFO, http://uksimple.info/UKInfo/Links/PolishShopsintheUK/tabid/414/language/en-GB/Default.aspx?udt_1311_param_page=10&udt_1311_param_search=. (staženo 29.4.2013).

které jim v případě potřeby mohou pomoci. V krátkodobém měřítku je tedy integrace ve městech jednodušší.¹²⁶

Dopady přílivu vysokého počtu imigrantů a integraci v rámci britské společnosti lze pozorovat například v oblasti vzdělávání dětí. Krátce po rozšíření EU pouze okolo 6 % polských přistěhovalců odešlo do Spojeného království společně se svými dětmi.¹²⁷ V prvním čtvrtletí roku 2009, podle zprávy *Equality and Human Rights Commission*, už imigrovalo společně se svými dětmi až 15 % přistěhovalců ze států A8.¹²⁸ Tento fakt by mohl naznačovat, že stále více migrantů z tohoto regionu zde plánuje zůstat delší dobu, nebo se zde dokonce usadit natrvalo.

Pokud emigruje celá rodina, je samozřejmostí, že děti se musí zapojit do místního vzdělávacího systému. Do jaké míry se polské děti integrují, závisí na několika faktorech: především na věku, stupni znalosti angličtiny a také sociálním složení nejen dané třídy, ale i školy. Větší šanci rychlejší integrace do britské společnosti mají děti navštěvující školy mimo městské oblasti, kde je procentuální zastoupení dětí imigrantů výrazně nižší (tudíž si hledají kamarády mezi Brity). Oproti tomu děti z oblastí, kde je ve školách velký počet dětí imigrantů, mají často kamarády stejné národnosti jako ony.¹²⁹ Poté je integrace daleko náročnější a může trvat delší dobu, neboť tráví více času „mezi svými“.

London School of Economics's Centre for Economic Performance se zabýval otázkou, zda děti polských imigrantů mají negativní vliv na celkové výsledky britských školáků. Většina z těchto dětí má totiž malou nebo dokonce žádnou znalost anglického jazyka. Výsledky vyvozené z dat mezi sledovanými roky 2005–2009 ale prokazují, že děti imigrantů negativní vliv na výsledky britských školáků nemají. Odborníci dokonce zaznamenali částečné zlepšení matematických znalostí všech žáků oproti letům minulým.¹³⁰ Nutností britského školství bylo ale zavedení speciálních hodin angličtiny pro děti nově příchozích imigrantů, aby se tento jazyk naučili v co nejkratším časovém období.¹³¹ Polské děti jsou navíc vůči svým spolužákům znevýhodněny faktem, že ani jejich rodiče zcela neovládají anglický jazyk, a proto je jazyková bariéra pro polské rodiče překážkou nejen v komunikaci se školou, ale také zapojením se do mimoškolních aktivit. Z toho vyplývá i fakt, že polští imigranti často nejsou schopni navázat kontakt s rodiči britské národnosti, ale ani s rodiči, kteří jsou sami imigranty z jiné země než

¹²⁶ Fomina, Frelak, „*Next Stopski Polski*“, s. 22.

Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s.19.

¹²⁷ Drinkwater, Eade a Garapich. „Poles Apart?“, s. 167, 170.

¹²⁸ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s. 21.

¹²⁹ „What is the role of schooling in the integration and settlement process”

¹³⁰ „British children boost performance among British classmates: study“, webový portál pro imigranty ve Spojeném království „foreignersinuk.co.uk“. http://www.foreignersinuk.co.uk/community_news-reports_campaigns-polish_children_boost_performance_among_british_classmates_study_4024.html. (staženo 21.4.2013).

¹³¹ Neznámý autor, *The UK's new Europeans*, s. 40.

Polska.¹³² Velká část polských imigrantů tedy nehovoří anglicky plynně. Fomina a Frelak jazykovou bariéru považují za největším problém v plné integraci Poláků do britské společnosti.¹³³ Avšak na druhé straně Poláci s vyšším vzděláním a dobrou znalostí angličtiny jsou více otevřeni navazování kontaktů s Brity, nežli s Poláky žijícími ve Spojeném království. S tím také souvisí fakt, že si nechtějí vytvářet úzké spojení s polskou diasporou jako takovou.¹³⁴

Pro Poláky je náboženství jedním z nejdůležitějších znaků jejich identity.¹³⁵ Ačkoliv ve čtvrtém kvartálu roku 2004 se ve Spojeném království hlásilo ke křesťanské víře 78 % obyvatel, je známým faktem, že od dob vlády Jindřicha VIII. je ve Velké Británii populární církev anglikánská, zatímco polští věřící vyznávají víru římskokatolickou. Místní římskokatoličtí duchovní tedy nebyli na takový počet nových věřících připraveni.¹³⁶ Velký příliv polských imigrantů měl kromě již analyzovaných dopadů na ekonomiku a britskou společnost také vliv na dílčí změny v římskokatolické církvi na britském území. Poté, co se polští imigranti usadili, začali vyhledávat i kostely, kde by mohli praktikovat svoji víru, nejlépe v polském jazyce. Římskokatolické kostely ale nebyly připravené na příchod tolika nových věřících, z nichž navíc část neuměla vůbec anglicky. Kvůli nedostatku římskokatolických duchovních, byli Britové nuceni obrátit se o pomoc na polské kněží. Někteří polští duchovní tak záhy přicestovali do Spojeného království, aby zde mohli sloužit mše pro polské věřící, v mnoha případech i v polském jazyce. Tito kněží se však nechtěli přizpůsobit kulturním odlišnostem, a sloužili mše dále jako v Polsku. To vyvolalo nesouhlas u anglického římskokatolického duchovenstva a kardinál Murphy-O'Connor proto vyslovil své obavy, že „*Poláci rozdělí římskokatolickou církev v Británii*“. Nabádal proto polské duchovní k integraci. Toto prohlášení vyvolalo rozhořčení nejen u polské veřejnosti, ale také u představitelů Polské katolické mise.¹³⁷ Z toho lze tedy vyvodit, že k integraci na úrovni náboženské nedošlo. Nicméně na druhou stranu možnost navštěvovat mše v rodném jazyce by mohla být považována jako za jeden z *pull* faktorů, i když pravděpodobně nepatřícího mezi ty nejvíce rozhodující.

Dalo by se tedy konstatovat, že Poláci se do britské společnosti integrovali všeobecně bez větších problémů. Částečně si samozřejmě snaží zachovat vlastní kulturu, nejedná se tedy o plnou asimilaci. Největším problémem v integraci je jazyková bariéra, resp. nedostatečná

¹³² „What is the role of schooling in the integration and settlement process”

¹³³ Fomina, Frelak, *Next Stop polski*, s.8.

¹³⁴ Fomina, *Parallel Worlds*, s. 1.

¹³⁵ Marta Trzebiatowska, „The advent of the „Easyjet Priest“ Dilemmas of Polish Catholic Integration in the UK”. *Sociology*. roč. 44, č. 6, (2010), s. 1055-1072, <http://www.ebscohost.com> (staženo 22.3.2013).

¹³⁶ „Religion in Great Britain”, oficiální stránka Parlamentu Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN06189.pdf>. (staženo 1.5.2013).

¹³⁷ Trzebiatowska, „The advent of the „Easyjet Priest“, s. 1057.

znalost anglického jazyka u velké části polských imigrantů. Z tohoto důvodu pak někteří polští přistěhovalci mohou mít problémy s navazováním kontaktů s majoritní společností.

ZÁVĚR

Účelem předložené práce bylo najít důležité *push* a *pull* faktory, které vedly k rozhodnutí občanů Polska k imigraci do Spojeného království po rozšíření Evropské unie v roce 2004. Současně s tím zodpovědět hypotézu, stanovenou v úvodu této bakalářské práce, tj.: „noví“ polští imigranti měli v zásadě pozitivní dopad na britskou ekonomiku, ačkoliv jejich existence byla ve Spojeném království vnímána negativně.

Jako nejvýraznější *push* faktor pro emigraci byla vyhodnocena vysoká míra nezaměstnanosti v Polsku, která se v době rozšíření EU v roce 2004 pohybovala okolo 20 %. Mezi nejvýraznější *pull* faktory patřily zpřístupnění pracovního trhu a rozdíl ve mzdách. Před rokem 2004 naprostá většina imigrantů mířila do Německa, avšak tato země zavedla tzv. přechodná opatření, což ve svém důsledku znamenalo výrazně nižší *pull* faktor, než jaký byl v případě Spojeného království. Ačkoliv velká část polských imigrantů zastávala manuální práce, které jsou tradičně špatně finančně ohodnoceny, rozdíl ve mzdách v obou zemích, především v období krátce po vstupu Polska do EU, tak markantní, že ho lze vyhodnotit jako dalších ze signifikantních *pull* faktorů.

Dále bylo účelem práce zodpovědět úvodní hypotézu. Ta se neprokázala, z toho důvodu, že premisa o vnímání polské menšiny britskou společností se ukázala být v mnoha ohledech mylná. Domněnka, že polská imigrace měla v zásadě pozitivní dopad na britskou ekonomiku, se potvrdila.

Nelze zcela objektivně zhodnotit, že by Poláci byli britskou společností vnímáni pouze negativně. I když velká část britské populace souhlasí s tvrzením, že ve Spojeném království je příliš mnoho imigrantů, jedná se o všeobecný postoj k imigraci a ne výhradně vůči Polákům. V ojedinělých případech může docházet k nedorozumění mezi jednotlivými polskými přistěhovalci a majoritní společností z důvodu odlišných přístupů k některým pevně stanoveným pravidlům. Jedná se ale pouze o marginální záležitosti. Především bulvární noviny publikují články, které velmi často vyobrazují polské imigranty negativně. Ale na druhou stranu novináři seriózních periodik si uvědomují, že polští přistěhovalci jsou pro britskou společnost přínosem, především v ekonomické oblasti. Příkladem mohou být články deníku *Financial Times* o pozitivním dopadu těchto imigrantů na pracovní trh. Britové si všeobecně cení na polských zaměstnancích jejich pracovní morálky a ochoty pracovat i mimo standardní pracovní dobu. Problémem v integraci i nadále zůstává nedostatečná znalost anglického jazyka velké části polských imigrantů. Pokud by se zlepšila jazyková vybavenost těchto přistěhovalců, mohli by teoreticky zastávat i lepší pracovní pozice, neboť velké procento Poláků přicházejících

do Spojeného království pracovat, má vysokoškolské vzdělání nebo střední školu ukončenou maturitní zkouškou. Toto se může v průběhu let změnit, neboť velká část polských imigrantů je ve věkové skupině do 30 let a tento trend byl v některých případech i již zaznamenán. Z porovnání profilu polských imigrantů lze tedy usuzovat, že velká část nově příchozích jsou mladí ekonomicky aktivní lidé, kteří dosahují vyššího stupně vzdělání v porovnání s polskými přistěhovalci před rokem 2004. Mnoho z nich nepřichází se svou rodinou, ale jedná se spíše o rozhodnutí jednotlivců (vzrostl počet imigrantů, kteří nežijí v manželském svazku). Výběr cílové destinace na území Spojeného království je diverzifikovanější, než tomu bylo u imigrantů přicházejících v minulosti. Nedochozí tedy ke kumulaci přistěhovalců v jednom regionu, či městě.

Je nemožné přesně změřit, do jaké míry polská imigrace ovlivnila britskou ekonomiku během sledovaného období, neboť je zde mnoho faktorů, které výkon ekonomiky ovlivňují. Navíc počet polských imigrantů žijících a pracujících ve Spojeném království je vzhledem k počtu obyvatel této země marginální. Ale dle předložených argumentů se dá usuzovat, že polská imigrace měla na britskou ekonomiku dopad pozitivní. Za nejdůležitější argumenty lze považovat zejména otevření pracovního trhu. Poláci tak ve Spojeném království mohli Poláci pracovat legálně, tudíž neměli důvod zůstat v „šedé ekonomice“. Tento argument potvrzuje i míra zaměstnanosti, která je pro polské imigranty nejvyšší ze všech imigrantů přicházejících do Spojeného království. Velký příliv migrantů zásadním způsobem neovlivňoval míru nezaměstnanosti ve Spojeném království, tudíž nelze konstatovat, že by „brali“ práci rodilým Britům. V neposlední řadě tito imigranti stejně jako britští občané musí platit daně. Ačkoliv velká část polských přistěhovalců pracovala na pracovních pozicích, kde výše jejich výdělku nebyla o mnoho vyšší než minimální mzda, přispívali do veřejného rozpočtu tím, že platili daně nebo utráceli vydělané peníze v rámci britské ekonomiky. Na druhou stranu pouze nízké procento polských imigrantů žádalo o sociální dávky (toto číslo je signifikantně nižší v porovnání s britskou populací). Neprokázaly se tedy obavy, že by polští imigranti mohli ze sociálního systému odčerpávat více, než by do něj přispívali.

SUMMARY

The aim of this bachelor dissertation is to confirm or to refute the given hypothesis that although the British do not always see the Polish immigrants in a positive way this immigration flow has had a positive effect on British economy.

This dissertation is divided into three main chapters. The first chapter is an introduction into this issue. Firstly a brief history of Polish immigration into the UK will be discussed. The Polish diaspora to the U.K. first occurred during the 16th century, however the main wave of immigrants arrived after the Second World War. Nevertheless the influx of Polish migration was seen as a small scale movement compared to the other minorities who had already immigrated to the U.K.

The estimates concerning possible migration after 2004 did not suggest that there should be a major influx to the UK after the enlargement. However, the United Kingdom was just one of three countries which opened their labour market to citizens of all accession countries. The only limitation for citizens coming from the A8 countries aiming to get a job was to register for the Working Registration Scheme. This scheme was introduced mainly to appease the British public, with the aim of tracking the number of immigrants from A8 countries and the type of jobs they filled. Consequently after 2004 the number of Polish immigrants increased significantly.

The second chapter will discuss the economic factors. During the time of the EU enlargement, the British economy was seen as one of the strongest in the world, therefore a demand for a new labour force was inevitable. Some of the Polish immigrants filled the vacancies which many British citizens were reluctant to accept. Even though most of the immigrants took up positions regarding routine jobs, it is believed that they contributed to the budget more than they received.

The third chapter deals with the social context and implications of the Polish towards the British immigration policy. Firstly the socio-demographic profile of immigrants examined has changed significantly. More young and single individuals without dependants immigrate to the UK compared to the period before 2004. In spite of the positive impact on the economy, the tabloids in particular published articles portraying a negative implication of this migration wave. Despite surveys suggesting a negative view of British citizens towards immigration, Polish immigrants are considered as hard working with a strong work ethic. Conflicts between the Polish minority and the British society have rarely occurred. Overall Polish immigrants integrated well within their society. The main problem was a language barrier.

POUŽITÁ LITERATURA

PRIMÁRNÍ ZDROJE:

1. Britský daňový a celní úřad (*HM Revenue and Customs*). 2013. „Income tax personal allowances and reliefs, 1990-91 to 2013-2014“. Staženo 5. května. <http://www.hmrc.gov.uk/statistics/tax-structure/table-a1.pdf>.
2. Britský daňový a celní úřad (*HM Revenue and Customs*). 2013. „Income tax rates and allowances“. Staženo 7. května. <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm#1>.
3. Britský národní archiv. 2013. „Polish Resettlement Act, 1947“. Staženo 22. března. http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1947/19/pdfs/ukpga_19470019_en.pdf.
4. Neznámý autor. 2004. „Impact of EU Enlargement on Migration to the UK, Oral and Written Evidence 9. března 2004“. Archiv House of Commons Home Affairs, HC 435-i. 24 s.
5. Office for National Statistics. 2013. „Labour Market Statistics - Integrated FR - Unemployment by age & duration“. Staženo 2. května. <http://www.ons.gov.uk/ons/datasets-and-tables/data-selector.html?cdid=MGSX&dataset=lms&table-id=9>.
6. Office for National Statistics. 2013. „Claimant count and vacancies dataset“. Staženo 8. května. <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/lms/labour-market-statistics/april-2013/dataset--claimant-count-and-vacancies.html>.
7. Parlament Spojeného království a Severního Irsku. 2013. „EEA nationals: the „right to reside“ requirement for benefits. SN/SP/5972.“ Staženo 1. května. www.parliament.uk/briefing-papers/sn05972.pdf. 20 s.
8. Parlament Spojeného království a Severního Irsku. 2013. „Religion in Great Britain.“ Staženo 1. května. <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN06189.pdf>. 5 s.
9. Polský statistický úřad. 2013. „Average monthly gross wage and salary in national economy.“ Staženo 30. března. http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1630_ENG_HTML.htm.
10. Polský statistický úřad. 2013. „Unemployment rate 1990-2013“ . Staženo 20. března. http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_ENG_HTML.htm.

SEKUNDÁRNÍ ZDROJE:

KNIHY:

1. Black Richard et al., eds.. 2010. *A continent moving West? EU Enlargement and labour Migration from Central and Eastern Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press. 335 s.
2. Burrell Kathy, ed. 2009. *Polish Migration to the UK in the 'New' European Union: After 2004*. Burlington, VT: Ashgate, 2009. 241 s.
3. Castles Stephen, Miller Mark, J. 2009. *The age of migration : international population movements in the modern world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, - 4th ed. s. 230-235.
4. Fassmann Heinz, Haller Max a Lane David, eds. 2009. „Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control“. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited. s. 1-14, 102-122, 229-246.
5. Garapich Michal. 2007. „Odyssean Refugees, Migrants and Power – Construction of 'Other' within the Polish 'Community' in the UK.“ In *Immigration and Citizenship in Europe and the U.S. Anthropological Perspectives*, ed. Deborah Reed-Danahay and Caroline Brettell, 28 s. S.l. Rutgers. Dostupné online http://www.surrey.ac.uk/cronem/files/Odyssean_Reffuges_Migrants_and_Power.pdf (staženo 20.2.2013).
6. Kolektiv autorů, *Migrace a rozvoj: rozvojový potenciál mezinárodní migrace*. 2011. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd – 1. vyd. s. 17-34.
7. Watters Charles. 2008. *Refugee children: towards the next horizon*. Milton Park: Routledge. s. 9-27.

ODBORNÉ ČLÁNKY – tištěné sborníky

1. Drbohlav Dušan, Uherek Zdeněk. 2007. „Reflexe migračních teorií“. Geografie – Sborník České geografické společnosti 102, č.2.: 125-141.

ODBORNÉ ČLÁNKY – databáze

1. Drinkwater Stephen, Eade John a Garapich Michal. 2009. „Poles Apart? EU enlargement and the Labour Market Outcomes of Immigrants in the United Kingdom.“ *International Migration*. 47, č.1.: 161-190. Staženo 21.3.2013. <http://onlinelibrary.wiley.com>.

2. Galasinska Aleksandra. 2010. Gossiping in the Polish Club: An Emotional Coexistence of 'Old' and 'New' Migrants. *Journal of Ethnic & Migration Studies* 36, č. 6.: 939-951. Staženo 25.11. 2011. [hppt://www.ebscohost.com](http://www.ebscohost.com).
3. Pemberton Simon, Stavens Claire. 2010. „The Recruitment and Retention of Central and Eastern European Migrant Workers in the United Kingdom: A Panacea or a Problem under the New Policies of „ Managed Migration“, *Regional Studies*. 44, č. 9.: 1289-1300. Staženo 3.5. 2010. <http://www.ebscohost.com>.
4. Robinson David. 2010. „New immigrants and migrants in social housing in Britain: discursive themes and lived realities“. *Policy and politics* 38, č. 1.: 57-77. Staženo 20.3.2013. Dostupné online: http://learning.chs.ac.uk/file.php/1/New_immigrants_Migrants_in_socia_housing_in_Britain.pdf.
5. Trzebiatowska Marta. 2010. „The advent of the „Easyjet Priest“ Dilemmas of Polish Catholic Integration in the UK“. *Sociology*. roč. 44, č. 6.: 1055-1072. Staženo 22.3.2013. <http://www.ebscohost.com>.

ZPRÁVY INSTITUTŮ A KOMISÍ:

1. Bauer Thomas K., Zimmermann Klaus, F. 1999. „Assessment of Possible Migration Pressure and its Labour Market Impact Following EU Enlargement to Central and Eastern Europe, Iza Research Report č.3.“ S.l.: IZA. Dostupné online: http://www.iza.org/en/webcontent/publications/reports/report_pdfs/report_pdfs/iza_report_03.pdf . Staženo 11. května 2012. 108 s.
2. Boeri Tito, Brücker Herbert et al. 2001. *The Impact of Eastern Enlargement on Employment and Labour Markets in the EU Member States*. Berlin, Milano: Evropská komise. Dostupné online: http://www.frb.org/upload/file/ec_exsumm_1_5.pdf. Staženo 11.listopadu2012. 18 s.
3. Corry Dan, Valero Anna, Van Reenen John. 2011 „UK Economic Performance since 1997: Growth, Productivity and Jobs.“ London: Centre for Economic Performance London School of Economics & Political Science. Dostupné online http://cep.lse.ac.uk/conference_papers/15b_11_2011/CEP_Report_UK_Business_15112011.pdf. Staženo 7.května 2013. 104 s.
4. Düvell Franck, Garapich Michal. 2011. *Polish Migration to the UK: Continuities and Discontinuities*. Working Paper No 84. S.l.: COMPAS. Dostupné online: http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Publications/working_papers/WP_2011/WP1184%20Duvell-Garapich.pdf. Staženo 26. března 2013. 21 s.
5. Dustmann Christian, Frattini Tommaso a Halls Caroline. 2009. *Assessing the Fiscal Costs and Benefits of A8 Migration to the UK*, Discussion Paper č. 18/09. S.l.: CREAM. Dostupné online: http://www.cream-migration.org/publ_uploads/CDP_18_09.pdf. Staženo 22.března 2012. 39 s.

6. Eade John, Drinkwater Stephen, Garapich Michal. 2007. *Class and Ethnicity: Polish Migrant Workers in London: Full Research Report*. S.l.: ESRC. Dostupné online <http://www.esrc.ac.uk/my-esrc/grants/RES-000-22-1294/outputs/Download/b908598a-c6f8-488c-a952-af3e41c1f647>. Staženo 25. dubna 2013. s. 24-44.
7. Fomina Joanna, Frelak Justyna. 2008. *Next Stopski Polski: Public Perceptions of Labour Migration within the EU. The Case of Polish Labour Migrants in the British Press*. Varšava: Instytut spraw publicznych. Dostupné online: <http://www.isp.org.pl/files/17552220390447906001202899581.pdf>. Staženo 10.dubna 2013. 87 s.
8. Fomina Joanna. 2010. *Parallel worlds – self-perception of Polish migrants in the United Kingdom*. Varšava: Instytut spraw publicznych. Dostupné online <http://www.isp.org.pl/files/12305010060935895001278510177.pdf>. Staženo 10.dubna 2013. 32 s.
9. Neznámý autor. 2008. *Britain's immigrants: An economic profile*. S.l.:IPPR. Dostupné online http://www.ippr.org/images/media/files/publication/2011/05/britains_migrants_1598.pdf. Staženo 29.4.2013. 50 s.
10. Neznámý autor. 2010. *The UK's new Europeans: Progress and challenges five years after the accession*. Policy report. S.l.: EHRC a Madeleine Sumption and Will Somerville Migration Policy Institute. Dostupné online http://www.equalityhumanrights.com/uploaded_files/new_europeans.pdf. Staženo 22.března 2012. 52 s.
11. Page Ben. 2009. *British Attitudes to Immigration in the 21st Century*. Washington, DC: Migration Policy Institute. Dostupné online <http://www.migrationpolicy.org/pubs/TCM-BritishPublicOpinion.pdf>. Staženo 9.května 2013. 21 s.
12. Pollard Naomi, Latorre Maria a Sriskandarajah Dhananjayan. 2008. *Floodgates or turnstiles? Post-EU enlargement in migration flows to (and from) the UK*. S.l.: IPPR. Dostupné online: http://www.ippr.org/images/media/files/publication/2011/05/floodgates_or_turnstile_s_1637.pdf. Staženo 19.dubna 2013. 71.s.
13. Trevena Paulina. 2009. „New” *Polish migration to the UK: A synthesis of existing evidence*, Working Paper 3. S.l.: ESRC Centre for Population Change. Dostupné online: http://cpc.geodata.soton.ac.uk/publications/2009_New_Polish_Migration_to_the_UK_WP3_Trevena.pdf. Staženo 22. dubna 2013. 35 s.
14. Vargas-Silva Carlos. 2011. *Migration Flows of A8 and other EU Migrants to and from the UK*. S.l.: The Migration Observatory. Dostupné online <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Migration%20Flows%20of%20A8%20and%20other%20EU%20Migrants%20to%20and%20from%20the%20UK.pdf>. Staženo 7.dubna 2011. 8 s.

ONS - zprávy

1. Neznámý autor. 2013. *Polish People in the UK – Half a million Polish Residents*. S.l.: Office for National Statistics. Staženo 5. května. Dostupné online <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/migration1/migration-statistics-quarterly-report/august-2011/polish-people-in-the-uk.html>. 4 s.
2. Neznámý autor. 2013. *Gross Domestic Product: Preliminary Estimate, Q1 2013*. S.l.: Office for National Statistics. Staženo 8. května. Dostupné online http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_307982.pdf. 23 s.
3. Neznámý autor. 2013. *Migration Statistics Quarterly Report, February 2013*, (s.l.: Office for National Statistics. Staženo 5. března. Dostupné online http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_300382.pdf. 27s.
4. Neznámý autor. 2010. *Pension Trends, Chater 2: Population Change*. S.l.: Office for National Statistics. Staženo 7. května 2013. Dostupné online <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pensions/pension-trends/chapter-2--population-change/index.html>. 9 s

WEBOVÉ STRÁNKY

1. BSA 29. 2013. „Views of Immigration: inflows and impact.“ Staženo 11. května. <http://www.bsa-29.natcen.ac.uk/read-the-report/immigration/views-of-immigration.aspx>.
2. Centre for Economic Policy and Research. 2013. „UK Exchange Controls: Effects of abolition.“ Staženo 7. května. <http://www.cepr.org/pubs/bulletin/dps/dp294.htm>.
3. COMPAS (Centre on Migration, Policy and Society). 2013. „What is the role of schooling in the integration and settlement process of „new“ Polish migrants to the UK.“ Staženo 20. dubna. http://www.compas.ox.ac.uk/fileadmin/files/Events/Events_2012/6015_Compas_Briefing_Doc_15_LR.pdf.
4. EHCR. 2013. „Calibrating Migration for a Global World“ Staženo 24. dubna. <http://www.equalityhumanrights.com/key-projects/race-in-britain/calibrating-migration-for-a-global-world/>.
5. Eurostat. 2013. „Statistika vzdělávání na regionální úrovni.“ Staženo 10. května. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Education_statistics_at_regional_level/cs.
6. Evropská komise pro Českou republiku. 2013. „Volný pohyb – občané EU.“ Staženo 20. března. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=457&langId=cs>.

7. Foreignersinuk. 2013. „British children boost performance among British classmates: study.“ Staženo 21. dubna. http://www.foreignersinuk.co.uk/community_news-reports_campaigns-polish_children_boost_performance_among_british_classmates_study_4024.html.
8. Investopedia. 2013. „Multiplier effect.“ Staženo 7. května. <http://www.investopedia.com/terms/m/multipliereffect.asp>.
9. The Economist. 2013. „Economics A-Z terms beginning with L.“ Staženo 7. května. <http://www.economist.com/economics-a-to-z/l#node-21529454>.
10. UKsimple. 2013. „Polish shops in the UK.“ Staženo 29. dubna. http://uksimple.info/UKInfo/Links/PolishShopsintheUK/tabid/414/language/en-GB/Default.aspx?udt_1311_param_page=10&udt_1311_param_search=.

NOVINY

1. Marsh Peter. 2005. „Tesco Turns to Poland for Truck Drivers“, *Financial Times*, 14. dubna.
2. Neznámý autor. 2010. „Gordon Brown resigns as a prime ministr“, *BBC News*, 11. května. Dostupné online http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8675913.stm.
3. Taylor Andrew. 2005. „Polish Drivers Resolve Bus Staff Shortage“, *Financial Times*, 3. srpna.
4. Sullivan Ruth, Jopson Barney. 2006. „Polish accountants multiply in Square Mile as red tape adds up“, *Financial Times*, 6. října.
5. Warwick-Ching Lucy. 2006. „Supermarkets cater for Polish pound“, *Financial Times*, 8. listopadu.

OSTATNÍ

1. Nickell Stephen, Saleheen Jumana. 2008. „The impact of Immigration on Occupational Wages: Evidence from Britain“. Working Paper No. 08-6. S.l.: Federal Bank of Boston. Dostupné online <http://www.bos.frb.org/economic/wp/wp2008/wp0806.htm>. Staženo 4. dubna 2013. 36 s.
2. Nowicka Magdalena. 2012 „Deskilling in migration in transnational perspective. The case of recent Polish migration to the UK.“ Bielefeld: COMCAD. Dostupné online http://www.uni-bielefeld.de/tdrc/ag_comcad/downloads/WP_112.pdf .Staženo 30. března 2013. 29s.